

24—29 januari

Debatter m. m.

Onsdagen den 29 januari

Sid.

Svar på interpellationer:

av herr Möller ang. viss export till Sydafrika	19
av herr Isacson ang. jordbruksproduktionens inriktning och omfattning	21
Svar på fråga av herr Schött ang. åtgärder för upplysning om tobaksrökningens skadeverkningar	29
Interpellation av herr Nilsson, Ferdinand, ang. viss förtursrätt till bostad, m. m.	31
Meddelande ang. enkel fråga av herr Isacson ang. riksskatte-nämndens anvisningar för 1964 års taxering	34

PROTOTYP

BRUNNEN

1991

BRUNNEN

1991

BRUNNEN

BRUNNEN

BRUNNEN

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Fredagen den 24 januari

Kammaren sammanträdde kl. 11.00.

Föredrogos och hänvisades motionerna nr 142 och 143 till konstitutionsutskottet, motionerna nr 144—162 till statsutskottet, motionen nr 163 till bankoutskottet, motionerna nr 164—173 till statsutskottet, motionen nr 174 till allmänna beredningsutskottet, motionerna nr 175—198 till statsutskottet, motionerna nr 199—207 till bevillningsutskottet, motionerna nr 208 och 209 till bankoutskottet samt motionerna nr 210—222 till behandling av lagutskott.

Vid föredragning av motionen nr 223 hänvisades densamma, såvitt den avsåge ändring i lagen om allmän försäkring, till behandling av lagutskott och i övrigt till allmänna beredningsutskottet.

Föredrogos och hänvisades motionerna nr 224—228 till behandling av lagutskott, motionerna nr 229—237 till jordbruksutskottet, motionen nr 238 till allmänna beredningsutskottet, motionen nr 239 till statsutskottet och motionerna nr 240—243 till allmänna beredningsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 244 hänvisades densamma, såvitt den avsåge ändringar i riksdagsstadgan, till kon-

stitutionsutskottet och i övrigt till bankoutskottet.

Föredrogos och hänvisades motionerna nr 245—248 till konstitutionsutskottet, motionerna nr 249—258 till statsutskottet, motionen nr 259 till jordbruksutskottet och motionen nr 260 till allmänna beredningsutskottet.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 261, av herr *Hermansson*, om rösträtt vid 1964 års riksdagsval för vissa utlandssvenskar;

nr 262, av fru *Wanhainen m. fl.*, angående ersättningen för kommunala uppdrag;

nr 263, av fru *Segerstedt Wiberg m. fl.*, om inrättande vid Stockholms universitet av en preceptur i internationell politik, m. m.;

nr 264, av fru *Segerstedt Wiberg m. fl.*, om inrättande vid utrikespolitiska institutet av en befattning som forskarassistent;

nr 265, av herr *Svedberg, Lage*, och herr *Rönnberg*, om en successiv minskning av försvarskostnaderna, m. m.;

nr 266, av herr *Wallmark* och herr *Andersson, Torsten*, om utredning rörande försvarets fabriksverks civila tillverkning;

nr 267, av herr *Dahlén m. fl.*, om utredning rörande lek- och förskolor;

nr 268, av herr *Geijer, Arne, m. fl.*, om ökade anslag till folkhögskolorna;

nr 269, av herr *Gustafsson, Nils-Eric, m. fl.*, om ökat studiesocialt stöd åt korrespondensstuderande;

nr 270, av herr *Gustavsson, Bengt, m. fl.*, om ökat statsbidrag till Sveriges Elevers Centralorganisation (SECO);

nr 271, av fru *Hamrin-Thorell* och herr *Jacobsson, Gösta*, om inrättande i södra Sverige av ett seminarium för huslig utbildning;

nr 272, av herr *Källqvist*, om skrivhjälp till lärarna på grundskolans låg- och mellanstadier;

nr 273, av herrar *Källqvist* och *Billman*, om ökat stöd åt konstnärer;

nr 274, av herrar *Källqvist* och *Billman*, om statliga åtgärder för att stimulera kulturpolitiska insatser från kommunernas sida;

nr 275, av herrar *Källqvist* och *Billman*, om inrättande vid konsthögskolan av en professur i stadsbyggnadskonst, m. m.;

nr 276, av fröken *Ljungberg* och herr *Hübinette*, om upprustning av de teologiska fakulteterna;

nr 277, av herr *Nilsson, Ferdinand*, om ökat anslag till Bidrag till svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet;

nr 278, av fru *Olsson* och herr *Gustafsson, Nils-Eric*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet;

nr 279, av herrar *Palm* och *Wallmark*, angående gymnasieorganisationens utbildning;

nr 280, av herr *Hellebladh*, om utredning rörande nykterhetsvården;

nr 281, av herr *Hermansson m. fl.*, om statliga lån vid inköp av äldre egna hem;

nr 282, av herr *Jansson, Erik, m. fl.*, om inrättande vid länsstyrelsen i Stockholms län av en befattning för viss planläggningsverksamhet;

nr 283, av herr *Lundström m. fl.*, om ökat stöd åt handikappade;

nr 284, av fru *Olsson m. fl.*, angående utformningen av bostadsmiljön;

nr 285, av herr *Petersson, Per*, och herr *Ohlsson, Ebbe*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till hörapparater;

nr 286, av herr *Carlsson, Eric*, och herr *Jonasson*, om avskaffande av bilradiolicensen;

nr 287, av herr *Hermansson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till byggande av enskilda vägar;

nr 288, av fru *Hamrin-Thorell* och herr *Hanson, Per-Olof*, om inrättande vid patent- och registreringsverket av en särskild namnbyrå;

nr 289, av herr *Mattsson m. fl.*, om anslag till statistiska centralbyrån för en sågverksinventering;

nr 290, av herr *Risberg*, om utökning av personalen vid patent- och registreringsverket;

nr 291, av herr *Carlsson, Eric*, om beskattningen av testamentslott till fosterbarn och fostersyskon;

nr 292, av herr *Mattsson m. fl.*, angående avskrivningsreglerna för byggnad som ingår i rörelse eller jordbruk;

nr 293, av herr *Sveningsson m. fl.*, om rätt till avdrag vid beskattningen för nyanläggning genom skogsplantering;

nr 294, av herr *Sveningsson m. fl.*, om ersättning genom eget arbete för skada genom brott;

nr 295, av herr *Bengtson m. fl.*, om utredning rörande verkskyddets finansiering;

nr 296, av herr *Hellebladh*, om ersättning från den allmänna sjukförsäkringen till alkoholmissbrukare;

nr 297, av herr *Jacobsson, Per*, om förtidspensionering av vissa skogsarbetare;

nr 298, av herr *Larfors*, om halvt invaliditetstillägg m. m.;

nr 299, av herr *Lundström m. fl.*, om ökat stöd åt handikappade;

nr 300, av herr *Nilsson, Ferdinand*, och herr *Bengtson*, angående den allmänna tjänstepensioneringen för lågavlönade samt deltid- och korttidsanställda;

nr 301, av herr *Alexanderson*, om förenkling av fastighetsböckerna;

nr 302, av herr *Hermansson m. fl.*, angående förarbevis vid passagerarbefordran med motorbåt;

nr 303, av herr *Mattsson m. fl.*, om ändrade bestämmelser rörande virkesmätning;

nr 304, av herr *Skårman*, om ett enhetligt register för landets fastigheter;

nr 305, av herr *Andersson, Torsten, m. fl.*, om upplysning rörande allemansrätten;

nr 306, av herrar *Hedlund* och *Bengtsson*, angående förläggningen av den centrala maskinskolan för skogsbruket;

nr 307, av herr *Hübinette* och herr *Nilsson, Yngve*, om statsbidrag till forsknings- och försöksverksamhet för bekämpning av flyghavre;

nr 308, av herr *Hübinette m. fl.*, om ökade resurser för lantmäteriet;

nr 309, av herr *Larfors* och herr *Gustavsson, Bengt*, om vidgad rätt för lantbruksnämnderna att förvärva mark för fritidsändamål;

nr 310, av herr *Nilsson, Ferdinand*, om arealtillägg för jordbruk med 10—15 hektar odlad jord;

nr 311, av herr *Sveningsson m. fl.*, angående rådgivningsverksamheten inom jordbruket;

nr 312, av herr *Sveningsson m. fl.*, om ökning av antalet ekonomikonsulenter vid hushållningssällskapen;

nr 313, av herr *Dahlén m. fl.*, om ett effektivare planeringsarbete för Storstockholm;

nr 314, av fru *Hultell m. fl.*, om utredning angående arbetsvärdering inom den statliga sektorn;

nr 315, av herr *Larsson, Lars*, och herr *Johansson, Tage*, om inrättande av ett statligt skolboks förlag;

nr 316, av herr *Möller*, om utredning rörande filmcensuren;

nr 317, av herr *Nilsson, Hjalmar*, och herr *Hedström*, angående ansvarsförsäkring för statlig verksamhet;

nr 318, av herr *Nilsson, Yngve, m. fl.*, om utredning rörande jordförstörelsen; samt

nr 319, av herr *Weibull* och herr *Nilsson, Yngve*, om forskning och försök rörande kemiska växtskyddsmedel.

Justerades protokollsutdrag för denna dag.

På framställning av herr talmannen beslöt kammaren nu, kl. 11.21, att — med hänsyn till att remissdebatten i andra kammaren väntades fortgå hela dagen och motioner alltså då kunde ingivas intill kl. 17.00 — för att bereda kammarens ledamöter motsvarande tillfälle till motionsavlämning ajournera sina förhandlingar till kl. 17.00, då desamma återupptogs.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 33, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.; och

nr 34, med förslag till lag angående ändring i lagen den 4 januari 1956 (nr 2) om socialhjälp, m. m.

Avlämnades till herr talmannen följande motioner, vilka nu anmälades och lades på bordet:

nr 320, av herr *Sundin*, om sänkning av rösträttsåldern;

nr 321, av herr *Gustafsson, Nils-Eric*, och herr *Larsson, Thorsten*, angående meritvärdet av ungdomsledarskap;

nr 322, av herr *Hilding*, angående idrottslärarbefattningar vid universitetten;

nr 323, av herr *Karlsson, Göran, m. fl.*, om inrättande vid tekniska högskolan i Stockholm av en professur i fastighetsstrukturens ekonomi;

nr 324, av herr *Larfors* och herr *Gustavsson, Bengt*, angående den kommunala musikundervisningen;

nr 325, av herr *Larsson, Lars, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.;

nr 326, av herr *Larsson, Thorsten, m. fl.*, om ökat anslag till Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn;

nr 327, av fröken *Ljungberg* och herr *Risberg*, om ökat stöd åt konstnärer;

nr 328, av herrar *Lundström* och *Boman*, om statsbidrag till frivilliga organisationers arbete för trafiknykterhet;

nr 329, av herr *Lundström m. fl.*, om ökade resurser för den tekniska forskningen;

nr 330, av herr *Petersson, Per*, om inrättande av ett gymnasium för vuxna;

nr 331, av herr *Risberg*, om inrättande vid Göteborgs universitet av en juridisk fakultet;

nr 332, av fröken *Ljungberg* och herr *Risberg*, om redovisning under åttonde huvudtiteln i statsverkspropositionen rörande den kulturella verksamheten;

nr 333, av herr *Wanhainen*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.;

nr 334, av herr *Hansson, Nils*, om ökat anslag till Statens väginstitut: Utrustning;

nr 335, av herr *Nilsson, Ferdinand*, och herr *Andersson, Torsten*, angående kommunernas upplåning för vatten- och avloppsanläggningar;

nr 336, av herr *Wanhainen* och herr *Svedberg, Lage*, om utdelning av reflexanordningar för skolbarn;

nr 337, av herr *Andersson, Torsten*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Avsättning till fonden för friluftslivets främjande;

nr 338, av herr *Mattsson*, och herr *Gustafsson, Nils-Eric*, angående rätten till statsbidrag för anläggande av semesterby;

nr 339, av herr *Jacobsson, Gösta*, och herr *Nilsson, Yngve*, om viss ändring i förordningen med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall;

nr 340, av fru *Olsson*, om allmän registrering av spritinköp;

nr 341, av herrar *Åkesson* och *Skårman*, om vissa lättnader för svensk lastbilstrafik på utlandet;

nr 342, av herr *Sundin*, om sänkning av myndighetsåldern;

nr 343, av herr *Svanström m. fl.*, om skydd för arbetstagare mot oberättigad uppsägning;

nr 344, av herr *Hanson, Per-Olof*, angående lagstiftningen om jordförvärv m. m.;

nr 345, av herr *Lundström m. fl.*, angående högsta tillåtna axel- och boggietryck för motorfordon;

nr 346, av herr *Lundström m. fl.*, om vissa föreskrifter för gångtrafikanter;

nr 347, av herr *Lundström m. fl.*, angående föreskrift att barn i grupp skall gå på vägens högra sida;

nr 348, av herr *Lundström m. fl.*, om stopplik vid järnvägsövergång;

nr 349, av herr *Gustafsson, Nils-Eric*, och herr *Sundin*, angående lokaliseringsort för domänstyrelsen;

nr 350, av herr *Gustafsson, Nils-Eric, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till driften av lantbrukets yrkesskolor m. m.;

nr 351, av herr *Hermansson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till hushållningssällskapen: Omkostnader;

nr 352, av herr *Nilsson, Yngve, m. fl.*, om åtgärder för utrotning av vildmink;

nr 353, av herr *Weibull* och herr *Larsson, Thorsten*, om inrättande vid statens växtskyddsanstalt av en tjänst som inspektörsassistent;

nr 354, av herr *Weibull m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till lantbruksrepresentanter;

nr 355, av herr *Larsson, Thorsten, m. fl.*, om åtgärder mot kriminaliteten; och

nr 356, av herr *Lundström m. fl.*, om upprustning av alkoholforskningen.

Kammararens sammanträde avslutades kl. 17.13.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Lördagen den 25 januari förmiddagen

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 33, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 34, med förslag till lag angående ändring i lagen den 4 januari 1956 (nr 2) om socialhjälp, m. m.

Föredrogs och hänvisades motionerna nr 261 och 262 till konstitutionsutskottet samt motionerna nr 263—282 till statsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 283 hänvisades densamma, i vad den avsåge sjukresebestämmelserna, till behandling av lagutskott samt i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades motionerna nr 284—290 till statsutskottet, motionerna nr 291—293 till bevillningsutskottet, motionerna nr 294—304 till behandling av lagutskott, motionerna nr 305—312 till jordbruksutskottet, motionerna nr 313—319 till allmänna beredningsutskottet, motionen nr 320 till konstitutionsutskottet, motionerna nr 321—334 till statsutskottet,

motionen nr 335 till bankoutskottet, motionerna nr 336—338 till statsutskottet, motionerna nr 339—341 till bevillningsutskottet, motionerna nr 342—348 till behandling av lagutskott, motionerna nr 349—354 till jordbruksutskottet samt motionerna nr 355 och 356 till allmänna beredningsutskottet.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 357, av herr *Dahlén*, om en översyn av fördelningen av ärenden mellan departementen;

nr 358, av herr *Lager*, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 28, angående uppförande av en för Svenska turisttrafikförbundet m. fl. institutioner gemensam administrationsbyggnad (Sve- righuset) på Blanchetomten i Stockholm;

nr 359, av herrar *Lager* och *Adolfsson*, om ökade anslag till internationell biståndsverksamhet;

nr 360, av herr *Hanson*, *Per-Olof*, om inrättande vid Lunds universitet av en docentur i religionsfilosofi;

nr 361, av herrar *Lager* och *Adolfsson*, om ett statligt institut för freds- och avrustningsforskning;

nr 362, av fröken *Ljungberg m. fl.*, om professorer i internationell rätt;

nr 363, av herr *Wallmark*, och herr *Nilsson*, *Ferdinand*, om professorer i rättssociologi;

nr 364, av herrar *Adolfsson* och *Lager*, om en riksplan för bostadsproduktionen;

nr 365, av herr *Lager*, om avslag å Kungl. Maj:ts framställning om anslag

till Statens utlänningskommission: Avlöningar;

nr 366, av herrar *Lager* och *Adolfsson*, om statlig inlösen av eignahem och bostadsrättslägenheter;

nr 367, av herr *Sveningsson*, om sänkning av anslaget till Lånefonden för allmänna samlingslokaler;

nr 368, av herrar *Wallmark* och *Risberg*, om sänkning av anslaget till Om skolning m. m.;

nr 369, av herrar *Adolfsson* och *Lager*, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 18, med förslag till lag om ändrad lydelse av 46 § 2 mom. kommunal-skattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

nr 370, av fröken *Andersson m. fl.*, om rätt till avdrag vid beskattningen av gåvor till humanitära m. fl. ändamål;

nr 371, av herrar *Hübinette* och *Sveningsson*, om ändrade regler för beskattningen av naturaförmåner vid inkomst av jordbruksfastighet;

nr 372, av herrar *Lager* och *Adolfsson*, om avskaffande av tullar å varor från utvecklingsländerna, m. m.;

nr 373, av fru *Segerstedt Wiberg* och herr *Hanson, Per-Olof*, om rätt till avdrag vid beskattningen för avgift till annat trossamfund än svenska kyrkan;

nr 374, av herr *Stefanson m. fl.*, om översyn av arvsbeskattningen;

nr 375, av herr *Adolfsson*, om åtgärder för fortsatt drift vid Oskarshamns varv;

nr 376, av herr *Adolfsson*, om sänkning av priserna på byggnadsmateriel;

nr 377, av herrar *Adolfsson* och *Lager*, om riktlinjer för lokaliseringspolitiken;

nr 378, av herr *Hilding*, om informationsmateriel för studiebesök i riksdagen;

nr 379, av herrar *Lager* och *Adolfsson*, angående utformningen av den statliga ekonomiska företagsamheten;

nr 380, av herrar *Lager* och *Adolfsson*, om utredning rörande försäkringsväsendet;

nr 381, av herrar *Adolfsson* och *Lager*, om obligatorisk bostadsförmedling;

nr 382, av herrar *Adolfsson* och *Lager*, om förköpsrätt för kommun till tomtmark för bostadsbebyggelse;

nr 383, av herrar *Hübinette* och *Sveningsson*, angående begreppet tjänstevikt i vägtrafikförordningen;

nr 384, av herr *Nilsson, Yngve, m. fl.*, om ökat stöd åt fisket;

nr 385, av herr *Hanson, Per-Olof*, om utredning rörande filmcensuren;

nr 386, av herrar *Lager* och *Adolfsson*, om bättre förhållanden för kvinnlig arbetskraft; samt

nr 387, av herrar *Lager* och *Adolfsson*, angående deltidsarbete för kvinnor, m. m.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kammaren åtskildes kl. 10.15.

In fidem
K.-G. Lindelöv

Lördagen den 25 januari eftermiddagen

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Avlämnades till herr talmannen följande motioner, vilka nu anmäldes och lades på bordet:

nr 388, av herr *Kaijser*, om rätt att överklaga departementschefs beslut rörande utbekommande av allmän handling;

nr 389, av herr *Larsson, Thorsten*, och herr *Pettersson, Harald*, om ändrade regler för valbarhet till kommuns styrelse och nämnder;

nr 390, av herr *Virgin m. fl.*, om kvinnlig tronföljd;

nr 391, av herr *Virgin m. fl.*, om vissa planeringsorgans konstitutionella ansvar;

nr 392, av herrar *Adolfsson och Lager*, om ett svenskt neutralitetsförsvaret, m. m.;

nr 393, av herrar *Adolfsson och Lager*, om sänkning av vissa anslag till försvaret;

nr 394, av herrar *Adolfsson och Lager*, om sänkning av förvaltnings- och stabskostnaderna inom försvaret;

nr 395, av herr *Pettersson, Harald*, och herr *Larsson, Thorsten*, om ökat anslag till Frivilliga skytteväsendet;

nr 396, av herr *Bengtson*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Konstnärsbelöningar;

nr 397, av fru *Hamrin-Thorell* och herr *Widén*, om lättnader i arbetsbördan för rektorer och lärare vid de allmänna gymnasierna;

nr 398, av herr *Hilding* och herr *Hansson, Nils*, om en fast organisation för idrott och fysisk fostran vid universitet och högskolor;

nr 399, av herr *Hilding* och herr *Hanson, Per-Olof*, om ökat anslag till Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet;

nr 400, av herrar *Holmberg* och *Kaijser*, angående den kriminologiska forskningen, m. m.;

nr 401, av herr *Hübinette m. fl.*, om en upprustning av de limnologiska institutionerna;

nr 402, av herr *Larsson, Thorsten*, m. fl., angående maximeringen av statsbidraget till skolskjutsar;

nr 403, av herr *Larsson, Thorsten*, m. fl., angående statsbidraget till skolskjutsar;

nr 404, av herr *Larsson, Thorsten*, m. fl., om ökat anslag till Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem;

nr 405, av herr *Larsson, Thorsten*, m. fl., om höjt statsbidrag till skolmåltider för diabetessjuka;

nr 406, av fröken *Ljungberg m. fl.*, om försöksverksamhet med kontinuerligt tidningsstudium som undervisningsämne på gymnasiet;

nr 407, av herr *Lundström m. fl.*, angående grundskolans resurser;

nr 408, av herr *Lundström m. fl.*, om inrättande av professorer i geriatrik;

nr 409, av herr *Olsson, Erik, m. fl.*, om ändrade grunder för statsbidraget till skolmåltider;

nr 410, av herr *Sundin*, om förbättrad introduktion av svenskt musikliv i utlandet;

nr 411, av herrar *Akerlund* och *Svenningsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet;

nr 412, av herr *Bengtson m. fl.*, om en upplysningskampanj rörande alkoholbrukets speciella risker för ungdom;

nr 413, av herr *Bengtson m. fl.*, angående bostadsstödet åt pensionärer;

nr 414, av herr *Bengtson m. fl.*, angående bostadsstödet åt pensionärer;

- nr 415, av herr *Johansson, Knut*, och herr *Johansson, Tage*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Arbetsförmedlingen: Avlöningar;
- nr 416, av herr *Sveningsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till Ferieresor, m. m.;
- nr 417, av herr *Sveningsson*, om sänkning av anslaget till Bidrag till sjukförsäkringen;
- nr 418, av herrar *Sveningsson* och *Virgin*, om sänkning av anslaget till Allmänna beredskapsarbeten m. m.;
- nr 419, av herr *Virgin m. fl.*, angående bostadspolitiken;
- nr 420, av herr *Pettersson, Harald*, och herr *Larsson, Thorsten*, om ändrade regler för bidrag till byggande av enskilda vägar;
- nr 421, av herr *Sveningsson*, om avskaffande av bilradiolicensen;
- nr 422, av herrar *Sveningsson* och *Virgin*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till vägunderhåll och vägbyggnader;
- nr 423, av herr *Wallmark m. fl.*, angående behovet av vägar i Stockholms län;
- nr 424, av herr *Svedberg, Erik*, och herr *Olsson, Erik*, om statsbidrag till Sveriges Schackförbund;
- nr 425, av herr *Carlsson, Eric, m. fl.*, om undantagande av vissa folkpensionärer från deklarationsplikt;
- nr 426, av herr *Nilsson, Ferdinand*, angående rätten till avdrag vid beskattningen för folkpensionsavgift;
- nr 427, av herr *Virgin m. fl.*, angående avdrag vid beskattningen för beräknad framtida prisstegring å maskiner och inventarier;
- nr 428, av herr *Virgin m. fl.*, om rätt till viss skattefri avsättning för utjämning av pensionskostnad;
- nr 429, av herr *Adolfsson*, om förstatligande av oljehandeln;
- nr 430, av herrar *Adolfsson* och *Lager*, om förstatligande av läkemedelsindustrien, m. m.;
- nr 431, av herr *Holmberg m. fl.*, om spridning av aktieägandet;
- nr 432, av herr *Bengtson m. fl.*, angående översynen av den administrativa rättsskipningen;
- nr 433, av herr *Hanson, Per-Olof*, och herr *Hernelius*, om erkännande av Europarådsdomstolens behörighet;
- nr 434, av herrar *Holmberg* och *Kajser*, angående skadestånd på grund av brott;
- nr 435, av herr *Holmberg m. fl.*, angående återlån från allmänna pensionsfonden;
- nr 436, av herr *Holmberg m. fl.*, om skilda kanslier för allmänna pensionsfondens delfonder;
- nr 437, av herr *Johansson, Knut*, och herr *Geijer, Arne*, angående placeringen av allmänna pensionsfondens medel;
- nr 438, av herr *Lundström m. fl.*, angående inkomstprövningen för hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg inom folkpensioneringen;
- nr 439, av herr *Lundström m. fl.*, om årlig standardhöjning av folkpensionerna;
- nr 440, av herr *Sveningsson*, om höjning av karensbeloppet för rabatterade läkemedel, m. m.;
- nr 441, av herrar *Schött* och *Virgin*, om lagstiftning rörande avgiftsbelagda trafikaneläggningar;
- nr 442, av herr *Virgin*, angående högsta tillåtna axel- och boggietryck för motorfordon;
- nr 443, av herr *Larsson, Thorsten*, och herr *Pettersson, Harald*, om ökat anslag till Lantbrukshögskolan: Försöksverksamheten;
- nr 444, av herr *Olsson, Erik, m. fl.*, om ökat anslag till Rikets allmänna kartverk: Kartarbeten m. m.;
- nr 445, av herr *Pettersson, Harald*, och herr *Larsson, Thorsten*, om ökat anslag till Bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlänefond;
- nr 446, av herr *Pettersson, Harald, m. fl.*, om ökat anslag till jordbrukets maskinlänefond;
- nr 447, av herr *Schött*, om inrättande av vissa ytterligare tjänster vid lantmäteriet;

nr 448, av fru *Hamrin-Thorell* och herr *Lundström*, angående gifta kvinnors förvärvsarbete;

nr 449, av herr *Hilding m. fl.*, om utredning rörande resebyråverksamheten;

nr 450, av herr *Isacson*, om ökad utbildning för första hjälp vid trafikolyckor;

nr 451, av herr *Lundström m. fl.*, angående åldringsvården; samt

nr 452, av herr *Pettersson, Harald*, och herr *Larsson, Thorsten*, om kompensation till kommuner med fritidsbebyggelse.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 16.22.

In fidem
K.-G. Lindelöw

Söndagen den 26 januari

Kammaren sammanträdde kl. 19.30.

Föredrogos och hänvisades motionen nr 357 till konstitutionsutskottet,
 motionerna nr 358—368 till statsutskottet,
 motionerna nr 369—374 till bevillningsutskottet,
 motionerna nr 375—380 till bankoutskottet,
 motionerna nr 381—383 till behandling av lagutskott,
 motionen nr 384 till jordbruksutskottet,
 motionerna nr 385—387 till allmänna beredningsutskottet,
 motionerna nr 388—391 till konstitutionsutskottet,
 motionerna nr 392—424 till statsutskottet,
 motionerna nr 425—428 till bevillningsutskottet,
 motionerna nr 429—431 till bankoutskottet,
 motionen nr 432 till behandling av lagutskott,
 motionen nr 433 till utrikesutskottet,
 motionerna nr 434—442 till behandling av lagutskott,
 motionerna nr 443—447 till jordbruksutskottet och
 motionerna nr 448—452 till allmänna beredningsutskottet.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 453, av herr *Bengtson m. fl.*, om ökat rättsskydd i skattefrågor genom förstärkning av JO-ämbetet, m. m.;

nr 454, av herr *Bengtson m. fl.*, om kontroll genom riksdagens justitieombudsman över taxeringsmyndigheterna;

nr 455, av herr *Holmberg*, om sänkning av rösträttsåldern;

nr 456, av herr *Sundin m. fl.*, om ny organisation för självstyrelsen på länsplanet;

nr 457, av herr *Akerlund*, om sekretesskydd för vissa läkarintyg;

nr 458, av herr *Bengtson*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Upplysningsverksamhet rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor, m. m.;

nr 459, av herr *Bengtson*, om viss expertis för hjälpen till utvecklingsländerna;

nr 460, av herr *Bengtson m. fl.*, om femdagarsvecka inom försvaret;

nr 461, av herr *Holmberg*, om ökat anslag till Frivilliga djursjukvården i krig;

nr 462, av herr *Jonasson* och herr *Carlsson, Eric*, om inställande av repetitionsövningarna under budgetåret 1964/65;

nr 463, av herr *Kristiansson, Axel*, och herr *Svanström*, om ett svenskt forskningscentrum för familjeplanering, m. m.;

nr 464, av herr *Larsson, Thorsten*, om anordnande av skolmåltidsverksamhet i utvecklingsländerna;

nr 465, av herr *Lundström m. fl.*, angående hjälpen till utvecklingsländerna;

nr 466, av herr *Sundin*, om höjning av värnpliktigs daglön;

nr 467, av herrar *Sundin* och *Jonasson*, angående hjälpen till utvecklingsländerna;

nr 468, av herr *Svanström*, om besparingar inom försvaret;

nr 469, av herr *Svanström*, om överförande av jordbrukare m. fl. till lokala försvarsförband;

nr 470, av herr *Virgin m. fl.*, angående hjälpen till utvecklingsländerna;

nr 471, av herr *Adolfsson*, om ökat anslag till fortbildning av lärare, m. m.;

nr 472, av herr *Adolfsson*, om ökning av konsthögskolans materielanslag, m. m.;

nr 473, av herr *Alexanderson* och herr *Hanson, Per-Olof*, angående den framtida användningen av Bogesunds slott;

nr 474, av herr *Andersson, Torsten*, om utbildning och fortbildning av företagare;

nr 475, av herr *Bengtson*, om ökat anslag till Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader;

nr 476, av herr *Bengtson m. fl.*, om statsbidrag till fritidsverksamhet för pensionärer;

nr 477, av herr *Bengtson m. fl.*, om mindre klasser inom grundskolan;

nr 478, av herr *Bengtson m. fl.*, om ändrade grunder för statsbidrag till skolmåltider;

nr 479, av herr *Bengtson m. fl.*, om utbyggnad och effektivisering av forskningsorganisationen;

nr 480, av herr *Carlsson, Eric*, och herr *Jonasson*, om ökat anslag till Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.;

nr 481, av herr *Dahlén*, om ökad hjälp åt rektor och lärare vid de allmänna gymnasierna;

nr 482, av herr *Hanson, Per-Olof, m. fl.*, om statsbidrag till Viggbyholmskolan i vad avser realskolan;

nr 483, av herr *Hilding*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till studieförbund;

nr 484, av fru *Hultell*, om mindre klasser vid undervisning i slöjd på grundskolans låg- och mellanstadier;

nr 485, av fru *Hultell* och fröken *Ljungberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Grundskolor m. m.: Bidrag till pedagogisk utrustning m. m.;

nr 486, av fru *Hultell* och herr *Kaijser*, om inrättande av vissa professurer i språk;

nr 487, av herr *Lager*, om körkortsutbildning i grundskolan;

nr 488, av herr *Larsson, Lars*, om sänkning av åldersgränsen vid statsbidrag till fritidsgrupp;

nr 489, av herr *Larsson, Thorsten*, och herr *Svanström*, om inrättande vid lärarhögskolan i Stockholm av en personlig professur i praktisk pedagogik för docenten Ingvar Johannesson;

nr 490, av herr *Larsson, Thorsten, m. fl.*, om stöd för ungdomsutbyte med utlandet;

nr 491, av fröken *Ljungberg* och fru *Hultell*, om ändrade grunder för ersättning till författare vid utlåning av böcker genom bibliotek;

nr 492, av herr *Lundström m. fl.*, om ytterligare två medicinska högskolor;

nr 493, av herr *Lundström m. fl.*, om ökade anslag till yrkesutbildning;

nr 494, av herr *Nilsson, Ferdinand, m. fl.*, om fördelningen mellan stat och kommun av kostnaderna för grundskolan;

nr 495, av herrar *Nyman* och *Dahlén*, om ökat anslag till Tekniska gymnasier: Materiel, böcker m. m.;

nr 496, av fru *Olsson* och herr *Svanström*, om ökat anslag till Utbildning av ungdomsledare;

nr 497, av fru *Olsson* och herr *Kristiansson, Axel*, om ökat anslag till Bidrag till driften av folkhögskolor;

nr 498, av herr *Stefanson m. fl.*, om ökade anslag till yrkesutbildning;

nr 499, av herr *Svanström*, om inrättande av professur i samhällsplanering;

nr 500, av herr *Svensson, Axel, m. fl.*, om statsbidrag till fritidsverksamhet för pensionärer;

nr 501, av herrar *Widén* och *Hilding*, om ökat anslag till Bidrag till anordnande av skolmåltider;

nr 502, av herr *Widén*, angående fördelningen mellan stat och kommun av bidragen till inackorderingskostnader för skolelever;

nr 503, av herr *Virgin m. fl.*, angående ämnesgrupperingen m. m. inom grundskolan;

nr 504, av herr *Åkerlund*, om inrättande vid de allmänna läroverken av ytterligare åtta lektorstjänster;

nr 505, av herr *Akerlund* och fröken *Ljungberg*, om ökat anslag till Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier;

nr 506, av herr *Bengtson*, om anslag till Sveriges koloniträdgårdsförbund;

nr 507, av herr *Bengtson*, om ökat anslag till Statens institut för folkhälsan: Avlöningar;

nr 508, av herr *Bengtson m. fl.*, angående utnyttjandet i lokaliseringspolitiskt syfte av medel för allmänna beredskapsarbeten;

nr 509, av herr *Bengtson m. fl.*, angående lokaliseringen av egnahem;

nr 510, av herr *Bengtson m. fl.*, angående bostadspolitiken;

nr 511, av herr *Bengtson m. fl.*, angående produktionen av småhus;

nr 512, av herr *Gustafsson, Nils-Eric, m. fl.*, om inrättande vid vissa länsarbetsnämnder av särskilda befattningar för lokaliseringsverksamheten;

nr 513, av herr *Gustafsson, Nils-Eric*, och herr *Sundin*, om anordnande av beredskapsarbeten i Norrland;

nr 514, av fru *Hamrin-Thorell* och herr *Hilding*, om inrättande vid karolinska sjukhuset av en biträdande överläkarsjänst för handkirurgi;

nr 515, av fru *Hamrin-Thorell* och herr *Hilding*, om utbildning av kuratorer för föräldrautbildning och -rådgivning;

nr 516, av fru *Hultell*, angående hälsokontroll beträffande cancer hos kvinnor;

nr 517, av herr *Kristiansson, Axel*, och herr *Larsson, Thorsten*, angående finansieringen av bostäder som friställts i samband med jordbrukets yttre rationalisering;

nr 518, av herrar *Lager* och *Adolfsson*, om ökad utbildning av personal inom hälso- och sjukvården, m. m.;

nr 519, av herr *Lundström m. fl.*, om ökad utbildning av personal inom hälso- och sjukvården, m. m.;

nr 520, av herr *Lundström m. fl.*, angående bostadspolitiken;

nr 521, av herr *Lundström m. fl.*, om

ökade anslag till länsstyrelsernas naturvårdsarbete;

nr 522, av herr *Lundström m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Lånefonden för bostadsbyggande;

nr 523, av fru *Olsson*, om invaliditetsersättning till handikappade barn;

nr 524, av fru *Olsson* och herr *Svanström*, om undersökning rörande dold arbetslöshet bland kvinnor;

nr 525, av herr *Pettersson, Harald, m. fl.*, om utländsk arbetskraft till vissa yrkesområden.

nr 526, av herr *Pettersson, Harald, m. fl.*, angående fördelningen mellan stat och kommun av kostnader för ålderdomshem;

nr 527, av herr *Petersson, Per, m. fl.*, om anordningar för handikappade vid allmänna samlingslokaler;

nr 528, av herr *Sundin*, om effektivare insatser för kriminalvård och förebyggande av brott;

nr 529, av herr *Svanström m. fl.*, om ökade anslag till anordnande och drift av verkstäder för handikappade, m. m.;

nr 530, av herr *Hermansson*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser;

nr 531, av herr *Hermansson m. fl.*, om ökade anslag till vägunderhållet för budgetåret 1965/66;

nr 532, av fru *Olsson* och herr *Petersson, Harald*, angående radioprogrammen för ungdom;

nr 533, av herr *Petterson, Bertil, m. fl.*, angående en bro till Öland;

nr 534, av herrar *Sveningsson* och *Virgin*, om en effektivare trafikövervakning;

nr 535, av herr *Akerlund*, om minskning av vissa anslag till statens affärsverksfonder m. fl.;

nr 536, av herr *Bengtson m. fl.*, om avslag å Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Ersättning till städerna för mistad tolag;

nr 537, av herr *Bengtson m. fl.*, om bättre kreditmöjligheter för den enskilda handeln;

nr 538, av herr *Bengtson m. fl.*, angående kapitalförsörjningen för de enskilda företagen inom lastbilsbranschen;

nr 539, av herr *Carlsson, Eric*, om viss översyn av den offentliga statistiken;

nr 540, av herr *Dahlén*, om viss översyn av det statliga kommittéväsendet;

nr 541, av herrar *Hilding* och *Dahlén*, angående instruktörsverksamheten inom idrottsrörelsen;

nr 542, av herrar *Holmberg* och *Virgin*, om försäljning till allmänheten av statens aktier i LKAB, m. m.;

nr 543, av herr *Lundström m. fl.*, angående semester- och fritidsfrågor;

nr 544, av herr *Mattsson m. fl.*, om ökat anslag till Bidrag till företagarföreningar m. fl.: Administrationskostnader, m. m.;

nr 545, av herr *Mattsson m. fl.*, angående mindre och medelstora företags avsättning på den internationella marknaden;

nr 546, av herrar *Sundin* och *Jonasson*, om avveckling av dyrortsgraderingen av statsanställdas löner, m. m.;

nr 547, av herr *Sveningsson*, om begränsning av verksamheten vid statens pris- och kartellnämnd;

nr 548, av herr *Andersson, Torsten*, om höjning av schablonavdraget vid beskattningen av en- och tvåfamiljsvillor;

nr 549, av herr *Andersson, Torsten, m. fl.*, om vidgad rätt till avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning;

nr 550, av herr *Bengtson m. fl.*, om höjd skatt på cigarretter samt starksprit och vin;

nr 551, av herr *Bengtson m. fl.*, om avslag å Kungl. Maj:ts förslag om slopande av avdragsrätten för folkpensionsavgiften;

nr 552, av herr *Hanson, Per-Olof*, om skattelättnader för bostadssparande;

nr 553, av herr *Hanson, Per-Olof*, och herr *Hilding*, om rätt för tilltalad i brottmål att kostnadsfritt erhålla ett exemplar av domen;

nr 554, av herr *Hanson, Per-Olof*,

och herr *Pettersson, Harald*, om viss premiering av sparande på särskilt sparkonto;

nr 555, av herr *Hermansson m. fl.*, om bättre avskrivningsmöjligheter för växthus;

nr 556, av herr *Hilding* och herr *Hanson, Per-Olof*, om rätt till avdrag vid beskattningen för studiekostnader;

nr 557, av herrar *Isacson* och *Sveningsson*, om höjning av den schablonmässiga avskrivningsprocenten beträffande jordbrukets byggnader;

nr 558, av herr *Kristiansson, Axel, m. fl.*, om rätt till avdrag vid beskattningen för iståndsättande av ekonomibyggnad å jordbruksfastighet;

nr 559, av herr *Lundström m. fl.*, om avslag å Kungl. Maj:ts förslag om slopande av avdragsrätten för folkpensionsavgiften;

nr 560, av herr *Lundström m. fl.*, angående allmänna riktlinjer för skattepolitiken;

nr 561, av herr *Lundström m. fl.*, om höjd skatt på cigarretter;

nr 562, av herr *Nilsson, Ferdinand*, angående den allmänna varuskatten;

nr 563, av herr *Nilsson, Ferdinand, m. fl.*, om undantagande från den allmänna varuskatten av mjölkprodukter, m. m.;

nr 564, av fru *Olsson* och fru *Hamrin-Thorell*, om höjning av förvärvsavdragen vid beskattningen;

nr 565, av herr *Pettersson, Harald*, och herr *Larsson, Thorsten*, angående principerna för nästa fastighetstaxering;

nr 566, av herr *Pettersson, Harald, m. fl.*, om skatteavdrag för periodiskt understöd åt studerande;

nr 567, av herr *Sundin*, om stimulans av det personliga sparandet;

nr 568, av herr *Sundin*, angående rätten till avdrag för kommunalskatt vid statlig inkomstbeskattning;

nr 569, av herr *Sundin*, angående beskattning som konjunkturpolitiskt instrument;

nr 570, av herr *Virgin m. fl.*, om vissa sparstimulerande åtgärder;

- nr 571, av herr *Virgin m. fl.*, om höjning av orsavsdragen vid beskattningen, m. m.;
- nr 572, av herr *Virgin m. fl.*, om avslag å Kungl. Maj:ts förslag om slopande av avdragsrätten för folkpensionsavgiften;
- nr 573, av herr *Virgin m. fl.*, angående värderingen av varulager vid beskattningen;
- nr 574, av herr *Virgin m. fl.*, om rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning till självfinansieringsfond;
- nr 575, av herr *Virgin m. fl.*, om ändrade regler för avskrivning å maskiner i jordbruket;
- nr 576, av herr *Bengtson m. fl.*, om åtgärder mot inflation;
- nr 577, av herrar *Dahlén* och *Hilding*, om främjande av svensk företagsamhet i utlandet;
- nr 578, av herr *Hanson, Per-Olof*, angående riksdagens behov av service för utlandskontakter;
- nr 579, av herr *Hilding m. fl.*, om förstärkning av riksdagens upplysnings-tjänst, m. m.;
- nr 580, av herr *Lager*, om förstatligande av de privata företagen för kollektiv trafik i Storstockholm;
- nr 581, av herr *Pettersson, Harald*, och herr *Larsson, Thorsten*, om stöd åt näringslivet i glesbygderna, m. m.;
- nr 582, av herr *Sundin*, angående de mindre och medelstora företagens arbetsvillkor;
- nr 583, av herr *Virgin m. fl.*, om förbättring av näringslivets finansierings-möjligheter, m. m.;
- nr 584, av herr *Åkerlund*, angående anpassning av den svenska kredit- och kapitalmarknaden till den internationella utvecklingen;
- nr 585, av herr *Bengtson m. fl.*, om rättshjälp i administrativa mål;
- nr 586, av herr *Bengtson m. fl.*, angående ersättning av allmänna medel för skada vid brott av rymling;
- nr 587, av herr *Bengtson m. fl.*, angående statens skadeståndsansvar i visst hänseende;
- nr 588, av herr *Holmberg*, om sänkning av myndighetsåldern;
- nr 589, av herr *Kaijser* och fröken *Ljungberg*, om översyn av abortlagstiftningen;
- nr 590, av herr *Lager*, angående aktiebolags redovisningsskyldighet;
- nr 591, av herr *Svanström*, angående statens skadeståndsansvar vid olyckor inom försvaret, m. m.;
- nr 592, av herrar *Adolfsson* och *Lager*, angående förtida uttag av folkpension, m. m.;
- nr 593, av herrar *Adolfsson* och *Lager*, om höjning av folkpensionerna för löntagare som ej har pension från ATP;
- nr 594, av herr *Andersson, Axel Emanuel*, om höjning av den allmänna tjänstepensionen för vissa åldersgrupper;
- nr 595, av herr *Bengtson*, om utredning rörande obligatorisk semester mellan jul och nyår;
- nr 596, av herr *Bengtson m. fl.*, om ett nytt system för arbetslöshetsförsäkring;
- nr 597, av herr *Bengtson m. fl.*, angående återlån från allmänna pensionsfonden;
- nr 598, av herr *Bengtson m. fl.*, om hjälptillägg och invaliditetstillägg inom folkpensioneringen;
- nr 599, av herr *Bengtson m. fl.*, om årlig standardhöjning av folkpensionerna, m. m.;
- nr 600, av herr *Carlsson, Eric*, om ersättning för resor till tandläkare i samband med den förebyggande mödravården;
- nr 601, av herr *Hilding m. fl.*, om vidgad rätt till återlån från allmänna pensionsfonden;
- nr 602, av herr *Lundström m. fl.*, om höjning av folkpensionsavgiften;
- nr 603, av herr *Pettersson, Harald, m. fl.*, angående företagares och fria yrkesutövares ställning inom den allmänna försäkringen;
- nr 604, av herr *Svanström m. fl.*, om ökad rätt till fri medicin;
- nr 605, av herrar *Isacson* och *Sveiningsson*, angående grunderna för er-

sättning av statsmedel enligt strandlagen;

nr 606, av herr *Lundström*, angående belynings- och reflexanordningar på cykel;

nr 607, av herr *Nilsson*, *Yngve*, och herr *Akerlund*, angående minimimåtten å fisk;

nr 608, av herr *Sundin m. fl.*, angående varnings- och säkerhetsanordningarna vid järnvägsövergång, m. m.;

nr 609, av herr *Bengtson m. fl.*, om inkomstlikställigheten för jordbrukare;

nr 610, av herr *Bengtson m. fl.*, angående domänverkets medverkan vid exploatering av mark för fritidsändamål;

nr 611, av herrar *Hermansson* och *Svanström*, om förstärkning av den byggnadstekniska personalen vid lantbruksnämnderna;

nr 612, av herr *Hübinette m. fl.*, om ianspråktagande av domänverkets markfond för främjande av naturvård och naturskydd;

nr 613, av herrar *Isacson* och *Sveningsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till produktionsfrämjande åtgärder i Norrland m. m.;

nr 614, av herrar *Isacson* och *Sveningsson*, angående jordbrukets rationalisering;

nr 615, av herr *Jacobsson*, *Per*, m. fl., om avslag å Kungl. Maj:ts förslag om avveckling av arealtilläggen till nytillträdande småbrukare;

nr 616, av herr *Lundström m. fl.*, om ökat anslag till Kostnader för vård och förvaltning av naturvårdsobjekt;

nr 617, av herr *Pettersson*, *Harald*, och fru *Olsson*, om ökat anslag till Bidrag till byggnadsarbeten vid lantbrukets yrkesskolor;

nr 618, av herr *Svanström m. fl.*, angående domänverkets medverkan i jordbrukets rationalisering;

nr 619, av herrar *Sveningsson* och *Isacson*, om ianspråktagande av domänverkets markfond för natur- och fritidsverksamhet;

nr 620, av herrar *Virgin* och *Jonas-*

son, om inrättande av en befattning som fiskerikonsulent för Väneren;

nr 621, av herr *Andersson*, *Torsten*, om en näringsgeografisk utredning angående kanalförbindelserna i Sverige;

nr 622, av herr *Andersson*, *Torsten*, om viss utredning rörande uthyrning av maskiner och redskap;

nr 623, av herr *Bengtson m. fl.*, om utarbetande av ett miljöpolitiskt handlingsprogram;

nr 624, av herr *Bengtson m. fl.*, angående familjepolitiken;

nr 625, av herr *Bengtson m. fl.*, om forskning rörande ungdomens situation i dagens samhälle;

nr 626, av herr *Bengtson m. fl.*, angående eftervården av alkoholskadade m. fl.;

nr 627, av fru *Hamrin-Thorell m. fl.*, angående familjepolitiken;

nr 628, av herr *Lager*, om åtgärder för att trygga sysselsättningen för de mellansvenska gruvarbetarna;

nr 629, av herr *Lager* och *Adolfsson*, om utbyggnad av industrihälsovården;

nr 630, av herr *Larsson*, *Thorsten*, om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål;

nr 631, av fröken *Ljungberg*, om tillvaratagande av husmödrars sakkunskap beträffande miljöfrågor m. m.;

nr 632, av herr *Lundström m. fl.*, om bättre utnyttjande av välutbildad arbetskraft, m. m.;

nr 633, av fru *Olsson*, om en förbättrad personalvård inom arbetslivet;

nr 634, av fru *Olsson* och herr *Kristiansson*, *Axel*, om åtgärder mot bristen på personal inom sjukvården;

nr 635, av herr *Sundin*, angående buss- och flygresor för värnpliktiga;

nr 636, av herr *Svanström m. fl.*, om inrättande av ett statligt trafikinstitut;

nr 637, av herr *Sveningsson*, angående statens järnvägars rabattresor för pensionärer;

nr 638, av herr *Virgin m. fl.*, angående familjepolitiken;

nr 639, av herr *Akerlund*, om utredning rörande hembygdsvården;

nr 640, av herr *Larsson*, *Lars*, och

herr *Johansson, Tage*, om ökade möjligheter för skolungdom till praktikant-tjänstgöring;

nr 641, av herr *Bengtson m. fl.*, angående barntillsyn;

nr 642, av herr *Virgin m. fl.*, angående driftsbidragen till daghem, fritidshem och lekskolor;

nr 643, av herr *Hanson, Per-Olof*, angående almanacksprivilegiet;

nr 644, av herr *Svanström*, om avskaffande av städernas auktionsmonopol;

nr 645, av herr *Virgin m. fl.*, angående makes säkerhet vid förmånstagar-

förordnande avseende kapitalförsäkring;

nr 646, av herr *Virgin m. fl.*, om giftorätt i pension, m. m.; och

nr 647, av herr *Bengtson m. fl.*, om förbud mot tobaksreklam.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 20.30.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 29 januari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00; och dess förhandlingar leddes av herr andre vice talmannen.

Herr *Persson, Einar*, anmälde, att han under gårdagen åter infunnit sig vid riksdagen.

Justerades protokollen för den 21, 22 och 23 innevarande månad.

Ang. viss export till Sydafrika

Herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet **LANGE**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Möllers den 15 i denna månad framställda interpellation angående viss export till Sydafrika, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr Möller har i en interpellation frågat utrikesministern om i den svenska exporten till Sydafrika ingår sådana produkter som kan användas för att tillverka och underhålla vapen och ammunition samt, om så är fallet, vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att efterkomma Förenta Nationernas säkerhetsråds resolution av den 4 december 1963.

Då interpellationen avser fråga, som faller inom handelsdepartementets verksamhetsområde har interpellationen lämnats över till mig för besvarande.

Jag vill svara följande.

Sedan Förenta Nationernas säkerhetsråd den 9 augusti 1963 uppmanat alla stater att upphöra med utförsel av vapen, ammunition av alla slag och militära fordon till Sydafrika antog säkerhetsrådet den 4 december 1963 en resolution genom vilken alla stater uppmanas att omedelbart avstå från utför-

sel av utrustning och materiel som är avsedd för tillverkning och underhåll av vapen och ammunition i Sydafrika.

Såsom utrikesministern redan framhållit i andra kammaren den 5 december förra året i sitt svar på interpellation angående det svenska deltagandet i utställning i Johannesburg kommer Sverige i enlighet med vår allmänna inställning självfallet att efterleva säkerhetsrådets uppmaning.

Jag vill erinra om att det i Sverige sedan länge råder förbud mot utförsel utan särskilt tillstånd, förutom av vapen och ammunitionsmateriel, även av materiel för eldledning, signalering m. m. och övrig krigsmateriel. Detta förbud gäller dessutom alla maskiner och verktygsutrustningar som är särskilt avsedda för framställning och underhåll av sådan materiel. Tillstånd till utförsel av här ifrågavarande materiel till Sydafrika har sedan lång tid icke medgivits.

Av det sagda framgår således att vi från svensk sida redan sedan länge tillämpar en sådan ordning beträffande exporten till Sydafrika som förordas i rekommendationerna.

Jag kan i detta sammanhang nämna, att vid den genomgång av gällande bestämmelser rörande krigsmateriel, som föranletts av rekommendationerna, en ändring i förtydligande syfte nyligen vidtagits. Ändringen, som sålunda egentligen är av formell natur, innebär, att även delar och tillbehör till maskiner och verktygsutrustning för framställning och underhåll av krigsmateriel uttryckligen inbegripits under exportförbudet.

Mot bakgrunden av säkerhetsrådets rekommendationer är det naturligt att tullmyndigheterna särskilt noga prövar att inte till Sydafrika utförs maskiner

Ang. viss export till Sydafrika

och verktygsutrustningar eller delar och tillbehör, som kan tänkas komma att användas för framställning och underhåll av krigsmateriel.

Generaltullstyrelsen har också i rundskrivelse till samtliga tullmyndigheter hänvisat till säkerhetsrådets rekommendation i december 1963 samt erinrat om gällande bestämmelser rörande förbud mot utförsel av krigsmateriel. Styrelsen har därvid framhållit att särskild uppmärksamhet bör iakttagas vid ifrågasatt utförsel av maskiner och verktygsutrustningar avsedda för framställning och underhåll av krigsmateriel. I tveksamma fall bör samråd sökas med krigsmaterielinspektören i handelsdepartementet.

Herr MÖLLER (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet och chefen för handelsdepartementet för svaret. Tacket gäller både snabbheten och innehållet. Bådadera är tillfredsställande.

Interpellationen var inte föranledd av tvivel på den svenska regeringens vilja att efterkomma FN:s säkerhetsråds resolution om Sydafrika. Långt innan rådet antog sin tidigare resolution den 9 augusti i fjol — den som manar medlemsstaterna att inte sälja eller skeppa vapen till Sydafrika — hade Sverige tillämnat en sådan restriktiv exportpolitik gentemot Sydafrika.

Min interpellation var en uppföljning av säkerhetsrådets nya resolution av den 4 december 1963. Denna innebär en utvidgning av den tidigare resolutionen och manar medlemsstaterna att utvidga exportförbudet för vapen att även omfatta alla övriga produkter som kan användas för att tillverka och underhålla vapen och ammunition.

Även om detta är en rekommendation, som inte har tvingande verkan för medlemsstaterna, framstår det som självfallet att Sverige skulle effektivt följa denna säkerhetsrådets maning. Att

regeringen varit inställd härpå bebådade ju utrikesministern i ett uttalande i andra kammaren redan den 5 december.

På denna punkt har handelsministern nu givit ett klart och entydigt svar.

Jag noterar särskilt de två åtgärder som vidtagits som följd av säkerhetsrådets nya resolution för att säkerställa dennas efterföljd. Dels förtydligas gällande bestämmelser så att exportförbudet uttryckligen skall inbegripa även övriga sådana produkter som kan avses i säkerhetsrådets resolution, dels har generaltullstyrelsen i rundskrivelse till tullmyndigheterna manat till särskild uppmärksamhet vid ifrågasatt utförsel av maskiner och verktygsutrustning som kan användas för att tillverka och underhålla krigsmateriel. Därmed bör alla eventuella luckor vara täppta och säkerhetsrådets maning kunna effektivt efterkommas.

I tveksamma fall, påpekar handelsministern vidare, skall samråd ske med krigsmaterielinspektören i handelsdepartementet. Sådana fall kan väl uppstå vid tolkningen av vilka produkter som faller under resolutionen. Gränfall kan tänkas då det är svårt att avgöra om en vara skall omfattas av exportförbudet eller lämnas utanför. Jag vill därvid uttala förhoppningen att myndigheterna i så fall tillämpar en rigorös tolkning av bestämmelserna.

Ännu en gång ett tack till chefen för handelsdepartementet för att han handlat så raskt för att säkerställa efterföljden av säkerhetsrådets nya resolution. I övrigt finner jag inte anledning att i detta sammanhang gå in på andra sidor av Sveriges eller FN:s politik visavi Sydafrika och dess raspolitik.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. jordbruksproduktionens inriktning och omfattning

Ordet lämnades härefter till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet **HOLMQVIST**, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara herr Isacson den 15 januari framställda interpellation angående jordbruksproduktionens inriktning och omfattning, och nu yttrade:

Herr talman! Herr Isacson har frågat mig hur jag ser på utvecklingen beträffande konsumtion och produktion av jordbruksprodukter inom landet och på den internationella marknaden samt vilka slutsatser för den framtida jordbruksproduktionens inriktning och omfattning man ur jordbrukspolitisk synpunkt bör dra av denna utveckling.

Jag vill gärna ge interpellanten rätt i att utvecklingen i Västeuropa under 1963 kännetecknats av en stigande efterfrågan på jordbruksprodukter. Det har därför varit möjligt för Sverige att öka exporten av vissa produkter, framför allt nötkött och levande nötkreatur, till bl. a. Förbundsrepubliken Tyskland och Italien. Exporten av andra produkter, t. ex. fläsk och smör, har däremot under 1963 uppgått till endast ungefär hälften av de 1962 exporterade kvantiteterna.

De framtida exportmöjligheterna är osäkra. Den fortgående marknadsregleringen av jordbruksprodukter inom EEC och produktionsökningen inom området torde komma att begränsa jordbruksexporten till den gemensamma marknaden.

Jag är inte beredd att endast av exportutvecklingen under 1963 dra några slutsatser rörande den framtida svenska jordbruksproduktionens inriktning och omfattning. Bedömningen av dessa spörsmål och den därmed sammanhängande frågan om vår självförsörjningsgrad övervägs av 1960 års jordbruksutredning.

Med detta, herr talman, anser jag mig ha besvarat interpellationen.

Herr ISACSON (h):

Herr talman! Jag ber först att få tacka herr statsrådet för svaret och framför allt för att det har kommit så snabbt. Svaret är dock mycket kort, och jag skulle väl också vilja säga att det är knapert.

Jag tänkte att jag skulle kunna förmå herr statsrådet till en analys av situationen just nu, ty jag trodde att det skulle kunna vara nyttigt för debatten på detta område om en sådan analys här lämnades. Nu uppehåller sig herr statsrådet uteslutande vid exporten från Sverige. Han ger mig först rätt beträffande den stigande efterfrågan på jordbruksprodukter i Västeuropa, men han säger sedan att exporten av andra produkter såsom fläsk och smör har gått ned till hälften av de år 1962 exporterade kvantiteterna. Det kan hända att man med den formuleringen skulle kunna dra den slutsatsen att det har varit svårt att exportera. Det är väl ändå så att vi helt enkelt inte har haft någonting i egentlig mening att exportera. Vi har inte haft några svårigheter att bli av med det lilla överskott som uppstått.

Jag tar upp denna fråga därför att jag tror att den är väldigt viktig. Ofta diskuterar vi just vår produktions framtida inriktning och omfattning med utgångspunkt från en liten och ofta mycket liten exportvolym. Ibland har vi haft svårigheter att avsätta, men ibland har det gått betydligt lättare. Denna exportvolym är emellertid till mycket liten vägledning både för den framtida jordbrukspolitiken på lång sikt och för mera kortsiktiga bedömningar av det enskilda jordbrukets produktionsinriktning. Inte ens vissa aktuella exportpriser ger någon ledning. Jag hade därför hoppats att jordbruksministern skulle velat analysera den statistik som för närvarande finns beträffande utvecklingen i Västeuropa och även rent internationellt sett. Jag har en bestämd känsla av att vi är inne i en utveckling som endast ett fåtal — i varje fall

Ang. jordbruksproduktionens inriktning och omfattning

i Sverige — ännu har bildat sig någon uppfattning om.

Bilden kan verka förvirrad. Det talas om och varnas för överproduktion när vi bedömer framtidsutsikterna, och det har under den senare tiden — åtminstone i början av förra året — från en hel del konsumentpress sagts att jordbruket med det snaraste måste skära ned sin produktion, då vi har en produktion som verkar skadlig för hela utvecklingen. Det är alldeles klart att jordbrukarna hyser en rädsla för överproduktion. Det ligger i sakens natur. Jordbrukarna vill över huvud taget inte tänka sig en överproduktion, som blir svår att avsätta på exportmarknaden, men man kan ifrågasätta om det kan vara i konsumenternas intresse att produktionen nedskäres alltför starkt. Jag skall visa detta med några siffror.

Produktionsutvecklingen i världen i dag visar faktiskt att den totala internationella produktionen håller på att stagnera. Visserligen tillkommer här vissa saker som gör att man för ögonblicket kanske misstänker att denna stagnation orsakas av tillfälligheter. Sovjets situation i dag är ju dock den att man hade räknat med att få en spannmålsskörd på 160 miljoner ton, medan man får nöja sig med 120 miljoner ton. Sovjet är därför intresserat av att köpa spannmål från USA, och man har diskuterat att köpa 15 miljoner ton från Nordamerika, d. v. s. Kanada och USA. Även Kina uppträder på importsidan och har under det senaste året köpt ungefär 6 miljoner ton.

Exportkvantiteterna är i regel inte stora från något av de jordbruksproducerande länderna, men dessa bestämmer ju i hög grad världsmarknadspriset.

Vad är det nu som sker också i Väst-europa? Jo, vi kan se ett betydligt starkare köpintresse. Varför? Går vi till ett sådant land som Italien är det mycket intressant att se på utvecklingen under några av de senaste åren. För bara något tiotal år sedan hade man där fak-

tiskt inte råd att äta animalier, i varje fall inte köpa sådana utifrån, men där börjar man i dag att visa starkt intresse för sådana dyrare livsmedel som gödkalvkött och mellankalvkött. Den pågående industrialiseringen i Italien har alltså medfört att man där fått ett helt annat intresse för högvärdiga livsmedel än man hade tidigare.

Beträffande konsumtions- och produktionsutvecklingen i Europa skulle jag vilja återge några siffror ur en rapport från EEC:s kommission. Det heter i denna rapport: »Man har vid diskussionerna på högsta nivå inom EEC angående nötköttsförordningen betonat den begynnande bristande jämvikten mellan konsumtionens och produktions utveckling inom detta varuumråde. I Frankrike visar produktionen stagnation, medan konsumtionen främst i Italien ökar i oanad takt. Följden av denna utveckling är att priserna på nötkött stigit 6—10 procent inom EEC mellan december 1962 och 1963. I Nederländerna uppgår stigningen till 50 procent.» »Enligt beräkningar», fortsätter man i rapporten, »gjorda inom kommissionen skulle år 1970 Europa i sämsta fall ha en brist på 560 000 ton nötkött. Utvecklingen efter denna beräkning har snarare visat en ytterligare försämring, och det är möjligt att bristen kan komma att bli större. Det är dessa beräkningar som ligger till grund för förordningen och därest de visar sig riktiga absolut garanterar utanför EEC stående nötköttsexportörer bibehållen marknadsandel.»

Nötköttssituationen är speciellt intressant, ty den är inte lika lätt att snabbt förändra i varje fall uppåt. Fläskproduktionen liksom äggproduktionen är det lättare att laborera med, lättare att öka eller minska. Men även när det gäller fläskproduktionen har vi för närvarande brist i Europa, och det har utövats en press uppåt på priserna. För några av de viktigaste länderna kan man konstatera en prisökning med i runt tal 31 procent från tredje vec-

Ang. jordbruksproduktionens inriktning och omfattning

kan i november 1962 till motsvarande tidpunkt 1963.

Detta säger något om vilka problem som faktiskt finns, vilka problem som vi alltså enligt min uppfattning måste ta upp till debatt för att själva veta hur vi skall ordna vår produktionsinriktning och därmed vår jordbrukspolitik. Vi vet att produktionsutvecklingen i Västeuropa från omedelbart före kriget och till nu utvisar en ökning med 35 procent av den totala produktionen, men samtidigt har en betydande folkökning skett, och samtidigt är vi inne i en situation där folk alltmer efterfrågar de högvärdiga livsmedlen. Inom EEC har man gjort en prognos som visar att konsumtionen av vissa varuslag skulle öka mycket starkt fram till 1970, däribland för nöt- och kalvkött med 41 procent, ägg med 39 procent, ost med 29 procent och fjäderfäkött med 98 procent, medan konsumtionen av vissa andra varuslag såsom konsumtionsmjölk och vegetabilier skulle vara oförändrad eller rent av minska.

Förskjutningarna i produktionen är rätt väsentliga. Jag tittade nyligen på en statistik som visar att koantalet i hela världen under de två senaste åren minskat med 2 procent. Mjölkproduktionen har också minskat med 2 procent. I de industrialiserade länderna är tendensen klar. Man börjar slå ut mjölkorna. De medför en svår arbetsbelastning och bundenhet. Man går i stället över till mera lättmanövrerad produktion: ägg och i viss mån fläsk. Även i Sverige har vi successivt minskat mjölkornas antal. Vi har för närvarande 1 120 000 mjölkkor, men prognoserna tyder på att vi om ett par år endast kommer att ha 1 000 000 mjölkkor. I den situationen uppstår ett mycket allvarligt problem: Hur skall vi få fram kalvar till en köttproduktion som alltså får ökade möjligheter att göra sig gällande både här i landet och utomlands?

Det är sådana problem som jordbrukarna brottas med och som även här bör komma in i bilden, ty de borde in-

tressera också konsumenterna och jordbrukspolitikerna.

Tendensen även här i Sverige går ju i den riktningen att vi slår ut mjölkorna för att det är ont om arbetskraft, och arbetskraften är dyr. Det går lättare att rationalisera, att med en liten arbetskraft bedriva t. ex. en stor äggproduktion, och därför har vi fått en ökad äggproduktion. Samma är tendensen i Västtyskland. Där har man ökat äggproduktionen mycket starkt, så att man under de senaste åren minskat sin import av ägg ned till ungefär hälften mot för endast några år sedan.

Hur ter sig då framtiden med utgångspunkt från dessa resonemang? Ja, det är naturligtvis ett stort frågetecken. Inom EEC kan man förvänta produktionsökning både på industrisidan och på jordbrukssidan. Det sägs att Frankrike i dag har mycket stora latent möjligheter att öka sin jordbruksproduktion, men är det så säkert att länder som arbetar på att också öka sin industriproduktion kommer att satsa de resurser och den arbetskraft som skulle behövas för att öka jordbruksproduktionen i den utsträckning som de borde ha förutsättningar att göra? Då uppställer sig frågan: Hur blir det för oss själva? Blir det möjligt för oss att i varje fall upprätthålla självförsörjningsgraden i samma omfattning som nu? Vi vet att självförsörjningsgraden i dag inte är hundraprocentig. Den ligger väl närmare 95 procent, om vi skall ta hänsyn till en viss import av fodermedel. Skall vi upprätthålla denna självförsörjningsgrad eller skall vi minska den? Det är saker som jag inte skall ge mig in på just nu, men utvecklingen sedan 1940 ger en hel del intressanta anvisningar.

Vi vet att arbetskraftsvolymen inom jordbruket har minskat med i runt tal 55 procent sedan 1940. Vi har emellertid sedan dess haft en total ökning av livsmedelsproduktionen med 5 procent, men samtidigt har befolkningen ökat med 18 procent. Här sker alltså en eftersläp-

Ang. jordbruksproduktionens inriktning och omfattning

ning. Vad som i dag är speciellt intressant för en jordbrukare är att det håller på att uppträda någonting av depressionstendenser i fråga om avkastningen från jordarna. Detta kan utläsas i en statistik som man kan hämta direkt från statistiska centralbyråns årsbok. Därav framgår t. ex. att under tiden 1950—1955 skördade vi i genomsnitt 2 440 skördeenheter i runt tal per hektar, men under femårsperioden 1955—1960 bara 2 250 skördeenheter, en minskning med 8 procent. Gäller det spannmål var det också en minskning — mellan 5 och 6 procent.

Varför skedde detta? Vi vet att vi samtidigt ökade användningen av konstgödsel, vi har i viss mån fått bättre sorter och en bättre teknik. Minskningen är nog i hög grad beroende på att många jordbruk i dag brottas med arbetskraftsproblem. De har fört in tyngre maskiner, som inte bara sparar arbete utan faktiskt också har vissa ganska betydande skördenedsättande egenskaper, speciellt på lerjordar. Väderleken har också ingett bekymmer.

Det skulle vara intressant att analysera vad som framkallat denna depression i jordbruksproduktionen. Kan vi då utöka produktionen i fortsättningen? Ja, man har ju inom jordbruksutredningen redovisat förutsättningarna härför och kunnat visa att produktionen kan ökas mellan 30 och 50 procent. Detta är en teoretisk beräkning med utgångspunkt från de möjliga skördarna och vid modern teknik, men man har inte kunnat ta hänsyn till vissa depressiva faktorer som kommer in i bilden. Vad är det som gör att vi inte kan hålla skördarna på jordarna uppe i den utsträckning som vi hade väntat och som förbättrad teknik och nya gödselmedel borde ha gett oss ökade förutsättningar för?

Herr talman! Jag har velat dra upp dessa problem därför att jag tycker att de är intressanta. Om man inte observerar dem i tid och gör vad man kan för att komma till rätta med dem, tror jag att vi kommer i den situationen att det

blir brist på livsmedel i Sverige. Det är inte min uppgift att säga någonting om vilka resurser vi skall sätta in, men jag ville peka på frågorna och framföra till statsrådet, att jag tror att de måste bli föremål för en analyserande studie och att man måste sätta in motåtgärder.

Jag tror också att man måste vara på det klara med att vi skall vara mycket försiktiga när det gäller att resonera om framtidsutsikterna. Det resonemang som under många år förts om att skära ned produktionen, att ta bort mark ur produktionen, är inte invändningsfritt. Lantbruksstyrelsen har gjort en undersökning som visar att vi kanske bör plantera skog på 800 000 hektar åkerjord. 400 000 hektar av denna jord är väl redan ur produktionen, och kanske 400 000 hektar är föremål för rätt extensiv produktion. Inte minst med tanke på utvecklingen på nötkreatursidan, alltså köttsidan, skulle jag tro att det skulle vara ytterst värdefullt om man här kunde få till stånd en viss köttproduktion. Det må gälla biftdjur eller får eller dylikt, bara man inte utan vidare accepterar att åkerjorden skall förvandlas till skog. Jag tror att detta är på lång sikt ett gemensamt producent- och konsumentintresse. Vi behöver, tror jag, tillägna oss en ny syn på dessa problem.

Med detta, herr talman, ber jag att än en gång få tacka för svaret.

Herr KRISTIANSSON, AXEL, (cp):

Herr talman! Frågeställningarna i interpellationen är intressanta både när det gäller orsakssammanhangen bakom den stabilisering och prisuppgång på jordbruksprodukter som skett på den internationella marknaden och när det gäller de åtgärder vi kanske bör vidta med anledning härav.

Man kan naturligtvis säga, såsom jordbruksministern här har sagt, att det är för tidigt att dra några långtgående slutsatser. Frågan är, huruvida det är

Ang. jordbruksproduktionens inriktning och omfattning

en bestående prisuppgång och knapphet på livsmedel eller om det blir en tillbakagång igen. Jag har för min del den uppfattningen att det sannolikt blir en långvarig och bestående stabilisering. Jag skulle vilja anföra en mycket komprimerad motivering för detta påstående.

Jag vill fråga: Hur kommer det att se ut om man applicerar jordbrukssituationen i vårt land på ett närliggande område, exempelvis EEC-länderna jämte Storbritannien, Danmark och Norge? Dessa länder har en sammanlagd folkmängd på ungefär 240 miljoner människor. Såvitt jag förstår finns det ingenting som kan anföras emot att utvecklingen i dessa länder, där det sker en mycket stark ekonomisk expansion, skulle bli likadan som utvecklingen i vårt land, låt vara att den kommer några år senare. En krympning av jordbruksproduktionen och en ökning av industrinäringarna är alltså någonting som måste komma i dessa länder.

Tar man därtill in i bilden att man i dessa länder räknar med att det under 1960-talet kommer att ske en konsumtionsökning med cirka 20 procent, kan man med ganska stor säkerhet dra den slutsatsen att det här är fråga om en utveckling som inte är tillfällig utan kommer att bli bestående. Frågeställningen är nu: Vilka slutsatser skall vi dra härav för handlandet inom vårt eget land? Det är klart att man kan göra gällande att vi inte kan göra något, ty vi har varit först med att banta ned vårt jordbruk och får därför finna oss i att i fortsättningen importera kompletterande livsmedel till högre priser.

Jag kan inte underlåta att i detta sammanhang ställa en konkret fråga till jordbruksministern. Det förekommer i dagens jordbrukspolitiska debatt — liksom även i direktiven till jordbruksutredningen — något som kallas produktionsmålsättning. Enligt min mening är nog begreppen i den jordbrukspolitiska debatten något förvirrade. Det skulle inte skada om man även i detta avse-

ende i någon mån kunde göra en upprensning. Jag skulle vilja ifrågasätta om man helt enkelt — mot bakgrunden av vad jag nu har anfört och av att vi sannolikt inte i vårt land kommer att behöva riskera överproduktion av livsmedel — inte skulle kunna avföra detta begrepp ur utredningsdirektiven. Man kan möjligen hävda att därest vi inte styr produktionen kan vi riskera vissa överskott. Jag vill för mitt vidkommande ha sagt att jag tror att det i så fall blir fråga om tillfälliga överskott, som vi får acceptera under en näraliggande tid, för att kunna tillgodose självförsörjningen någorlunda hyggligt i fortsättningen. Jag går så långt att jag ifrågasätter en annan innebörd av begreppet produktionsmålsättning, innebärande att man härmed menar en undre gräns för livsmedelsförsörjningen som man till varje pris måste stimulera till.

Herr statsrådet HOLMQVIST:

Herr talman! Det inträffar allt som oftast i anslutning till interpellations-svar på detta område, att diskussionen breder ut sig och blir en stor jordbrukspolitisk debatt. Det har väl inte heller saknats tendenser härtill i de inlägg som hittills förekommit.

Herr Isacson önskade att jag skulle ha gett en utförligare redogörelse. Jag skall gärna erkänna att jag tvekade om hur jag skulle göra. Skulle jag remittera interpellationen till alla tänkbara instanser för att få en detaljbelysning av dessa frågor, eller skulle jag försöka ge ett ganska snabbt svar på interpellationen? Jag stannade för det sista alternativet.

I herr Isacson's inlägg förekom några ting, som jag skulle vilja vidareutveckla.

Till en början skulle jag vilja säga att visst bör vi följa utvecklingen av livsmedelsförsörjningen inom hela världsmarknaden och diskutera den. Vi bör emellertid inte tro att förändringar med någon procent av produktionen av livsmedel i världen har någon nämn-

Ang. jordbruksproduktionens inriktning och omfattning

värd betydelse för våra möjligheter att finna avsättning för våra jordbruksprodukter. Vi utgör ju en mycket liten nation på jordbruksområdet, och situationen blir, som sagt, för vårt vidkommande inte nämnvärt förändrad av att man kan notera vissa förändringar i totalbilden.

När jag vid besvarandet av interpellationen valde att fatta mig kort, berodde det på att jag tyckte, att vi också har alltför kort erfarenhet att bygga på. Utvecklingen under några månader kan knappast ge anledning att ompröva de jordbrukspolitiska målsättningarna. Det kan inte vara rimligt att handla på det sättet. Jag har försökt belysa med några enkla exempel, att det ingalunda förhåller sig på det sättet att vår exportsituation i stort skulle ha väsentligt förbättrats. Om vi tar totalexporten av kött och fläsk kan nämnas att vi under år 1963 hade en export på 40 100 ton. År 1962 låg motsvarande siffra vid 40 600.

Jag kan ge några ytterligare exempel. Tar vi ett sådant område som exporten av levande svin, finner vi att vi under år 1962 alltså hade en export på 4 760 ton, men att vi under år 1963 inte hade någon export alls. Vår export av ost har ökat med 1 000 ton. När det gäller ägg redovisas en ökning, som egentligen är mycket betydande och som kanske skulle ha framhållits i allra främsta rummet. Exporten steg nämligen från 4 000 till 7 000 ton. Det skulle i och för sig kunna anses vara särskilt glädjande, men jag tror inte att de som känner till detta område menar att situationen är så ljus. Det är ju nämligen i dag det svåraste området. Vi kan över huvud taget inte bli av med några ägg för tillfället, och priserna är ytterst pressade. Sedan man inom EEC har lagt en extra avgift på importen av ägg är vi praktiskt taget utestängda från denna marknad. Detta visar hur snabbt situationen kan förändras.

Jag kan hålla med om att jag i interpellationssvaret kanske gått förbi en

sida av saken som bör observeras i detta sammanhang, men jag gjorde det därför att herr Isacson inte fäst särskilt avseende därvid och inte frågat om detta. När vi skall bedöma vår export med hänsyn till vilket gagn den kan ha för det svenska jordbruket, bör vi nämligen samtidigt beakta vilka priser vi kan uppnå för de exportprodukter som avsättes. Det är mycket väsentligt att man också tar med detta vid bedömningen. Någon nämnvärd förbättring i fråga om nötköttet har inte uppnåtts. Alltjämt ligger exportpriset närmare 3 kronor per kilogram under det inhemska partipriset. För smör, som exporterats under 1963, har priset legat mellan 1 krona och 2:50 under partipriset här hemma. Även om världsmarknadspriserna stigit på vissa varor — vilket naturligtvis är tillfredsställande — har den förbättring som kommit jordbruket till del väsentligen sin grund i ökade priser på den inhemska marknaden och en bättre balans mellan produktion och konsumtion inom landet. Från januari fram till december 1963 höjdes partipriserna för fläsk, nötkött och smör med ungefär 1 krona per kilogram på den svenska marknaden.

Den invägda mjölmängden var 3 procent lägre under 1963 än 1962, och smörtillverkningen — vilken, som vi alla vet, ger en mycket svag kostnads-täckning — var hela 7 procent lägre under 1963 än året dessförinnan. Samtidigt kunde vi under 1963 konstatera en icke obetydlig ökning av smörkonsumtionen här hemma och även en liten ökning av den direkta konsumtionen av mjölk. Med de priser som har tillämpats och en bättre balans mellan produktionsvolymen och avsättningsförhållandena här hemma, har jordbruket kommit i en bättre situation i dag. Jag vågar säga att förändringarna i fråga om vår export på detta område inte haft någon nämnvärd betydelse för prisutvecklingen och för jordbrukarnas inkomstförhållanden.

Jag har ansett att det var angeläget

Ang. jordbruksproduktionens inriktning och omfattning

att anföra dessa siffror, när herr Isacson i sitt inlägg visat sig — vilket jag beklagar — företräda en uppfattning som jag tycker är alltför optimistisk då det gäller att bedöma det svenska jordbrukets utvecklingsmöjligheter och de vägar vi skall söka oss fram på för att åstadkomma bättre inkomstförhållanden för våra jordbrukare. Jag tror för min del att vi har anledning att fasthålla vid de riktlinjer vi dragit upp för den svenska jordbrukspolitiken. Ingenting i den utveckling som förevarit under de senaste månaderna kan ge anledning till någon omprövning i detta avseende. Ändå har, som sagt, herr Isacson — vilket förvånar mig — ifrågasatt riktigheten av vår jordbrukspolitik på grund av dessa enligt min mening ganska svagt underbyggda påståenden som han har gjort.

Herr Isacson och även herr Axel Kristiansson borde ta del av det beslut som vid årsskiftet fattades inom EEC och som innebär att regleringen nu vidgas till att omfatta även mejeriprodukter och nötkött — d. v. s. de områden som är av verklig betydelse för vår export. När vi samtidigt i dag kan se verkningarna av EEC:s beslut om reglering på äggmarknaden — det var ju på detta område man först var ute för att söka åstadkomma en reglering som siktade till att utestänga andra länder från marknaderna i Tyskland, Frankrike och över huvud taget inom hela sexstatsgruppen — finns det anledning att snarast hysa farhågor för framtiden för det beslut som fattades i Bryssel vid årsskiftet. Beslutet innebär ju att man inom EEC går vidare och utestänger oss från marknader som haft betydelse för oss under de gångna åren.

Herr ISACSON (h):

Herr talman! Herr statsrådet tyckte att jag kanske handskades vårdslöst med dessa saker och var ute på farligt område. Det är möjligt, men jag har faktiskt bemödat mig om att studera

dessa siffror och att söka se det hela på längre sikt. Jag är rädd för att man inriktar jordbrukspolitiken efter variationerna på en mycket liten exportmarknad.

Herr statsrådet talade om att vi hade exportförluster. Förvisso har vi det; när det gäller exporten har de flesta länder importavgifter som varierar. Det finns inte något land över huvud taget som vi gör affärer med som inte har en importavgift som vi måste kompensera genom prissänkning på våra exportprodukter. Dessa länder bedriver en jordbruksproduktion, som de skyddar med hjälp av dessa importavgifter eller med tullar. Endast öststaterna har ett annat system, vilket vi här kan bortse ifrån.

Om vi ser på livsmedelspriserna inom en rad EEC-länder kan vi konstatera att priserna för det sista året på mjölk, nötkött, fläsk och ägg i medeltal var nästa lika höga i dessa länder som i Sverige. Vi hade i Sverige ungefär 3 procent högre priser, men vi hade samtidigt arbetskostnader som var mellan 35 och 70 procent högre än i dessa länder.

Jag ställde frågan i min interpellation därför att synnerligen många jordbrukare och konsumenter i dag har en bestämd känsla av att det nu är fråga om att göra det bästa för att till varje pris söka minska jordbruksproduktionen i Sverige, då det är genom en krympning av produktionen vi skall rädda vår ekonomi. Jag tror att på litet längre sikt är detta ett ytterst farligt resonemang, framför allt för konsumenterna. Inte heller producenterna kan i längden vara betjänta av en alltför liten produktion inom landet. Jag pekar på köttproduktionen som mycket väsentlig i detta sammanhang. Med äggproduktionen ligger det till på ett annat sätt, har jag sagt, eftersom det är så lätt att utöka den och att ersätta mjölk- och köttproduktion med äggproduktion.

I dagens läge när det gäller mjölkkoantalet och kalvreserven dröjer det

Ang. jordbruksproduktionens inriktning och omfattning

säkert inte länge förrän vi får börja importera kött. Finns det då något att köpa? Marginalerna på köttmarknaden är i dag faktiskt rätt små.

Vi skall inte försöka att här beskylla varandra för osaklighet, det tycker jag är onödigt. Vi kan försöka diskutera detta utan några sådana tillmälen.

Jag har velat ta upp frågan därför att jag tycker den är intressant ur många synpunkter. Man bortser så lätt från framför allt långtidsperspektivet i detta sammanhang. Jag tycker det ligger bra mycket i det resonemang man har fört inom FAO. På Romkonferensen nyligen sades att man måste sträva efter en ökad världsproduktion. Detta var inte bara med tanke på u-länderna utan också med tanke på industriländerna, eftersom man på senare tid i praktiskt taget alla industriländer kunnat förmärka en stagnation i produktionsutvecklingen. Därför är frågan av intresse för oss.

Vilket svar vill alltså herr statsrådet ge jordbrukarna i dag när det gäller produktionens omfattning och inriktning? Frågan står fortfarande obesvarad, men den kan icke stå obesvarad hur länge som helst. Jag tror den är värd en reell belysning också från herr statsrådet sida.

Herr KRISTIANSSON, AXEL, (cp):

Herr talman! När jag ifrågasatte huruvida vi behövde en övre gräns för den svenska jordbruksproduktionen hade jag den utgångspunkten, att vi enligt min bedömning inte för framtiden riskerar någon svensk överproduktion av livsmedel. Det skulle således inte vara nödvändigt att över huvud taget föra detta resonemang, som är mycket irriterande i jordbrukarkretsar.

Jag ifrågasätter om det inte vore långt riktigare att införa begreppet minimigräns i den jordbrukspolitiska debatten, innebärande att vi i varje situation måste hålla i gång en produktion av 90 eller 85 procent av konsumtionen eller vad det nu skall vara. Skall vi över

huvud taget tala om att vi har självförsörjning, måste vi stanna vid någon sådan gräns.

Herr statsrådet **HOLMQVIST**:

Herr talman! Jag kan bara notera att om de tongångar som kommit till uttryck i inläggen här skulle vara representativa för hur man tänker bland jordbrukarna i dag, och om det t. o. m. skulle vara så att man för en sådan diskussion i 1960 års jordbruksutredning när det gäller att dra upp riktlinjerna för vår jordbrukspolitik i framtiden, då är jag verkligen oroad. Då tror jag inte att förutsättningarna för samförstånd är särskilt stora. En förutsättning för den jordbrukspolitik som vi har haft och som har gjort att alla kunnat sluta upp kring den är att konsumenterna har fått den utfästelsen, att de i princip inte skall bära några kostnader för export. Just i det förhållandet att man har kunnat begränsat produktionen har vi orsaken till att jordbrukarna har fått bättre inkomster. Man har begränsat produktionen och kunnat anpassa den till det svenska folkhushållet och således inte varit beroende av avsättning på världsmarknaden till mycket låga priser.

Jag har en känsla av att sådana inlägg som dessa, som nu har gjorts i denna lilla debatt, lätt kan ge föreställningen att vi nu skulle kunna spåra in på helt nya vägar. Detta vore beklagligt, då faktiskt andra länder börjar inse fördelen i en jordbrukspolitik efter svensk modell. Intresset för hur vi har löst dessa frågor ökar alltmer i andra länder. Därför tror jag att vi snarast har all anledning att försöka slå vakt om en sådan utveckling och inte äventyra det samförstånd som vi har kunnat nå i detta avseende.

Jag har inte mera att tillägga i anledning av denna debatt.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. åtgärder för upplysning om tobaksrökningens skadeverkningar

Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet ASPLING, som förklarar sig ämna vid detta sammanträde besvara herr Schötts fråga angående åtgärder för upplysning om tobaksrökningens skadeverkningar, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 21 innevarande månad, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Ledamoten av denna kammare herr Schött har frågat mig, om jag vill lämna kammaren en redogörelse för de åtgärder, som hittills vidtagits i anledning av riksdagens beslut att anvisa medel för upplysning om tobaksrökningens skadeverkningar.

Med anledning härav får jag hänvisa till vad jag anført i frågan vid anmälan av anslaget till Hälsovårdsupplysning i årets statsverksproposition. Det kan tilläggas, att medicinalstyrelsen utsett en expertgrupp med uppgift att belysa sambandet mellan tobaksrökning och hälsotillståndet samt att utarbeta underlag för utformning av en propagandakampanj mot tobaksrökning.

Herr SCHÖTT (h):

Herr talman! Först ber jag att få tacka herr statsrådet för svaret. Det var ju ytterligt kort, men dess bättre vet jag att svarets korthet inte är signifikativt för statsrådets intresse för denna fråga.

Jag vill emellertid erinra om bakgrunden, om den mycket oroande situationen, om tobaksmissbrukets våldsamma utbredning främst bland kvinnor och barn och om de upprepade framstötter som gjorts här i riksdagen för att få till stånd åtgärder mot detta missbruk.

Onekligen har denna fråga inte tidigare varit tillräckligt uppmärksammat. Det var därför med glädje som man hälsade fjolårets riksdagsbeslut, vilket innebar att en halv miljon kronor skulle anslås för propaganda mot tobaks-

missbruket, främst bland ungdomen. Säkerligen var det mycket betydelsefullt att staten på detta sätt engagerade sig i frågan.

För min del menar jag att det är angeläget att det blir känt vad fjolårets beslut har resulterat i för åtgärder. Det är riktigt att det i statsverkspropositionen återfinnes en redogörelse för en del av vad som har hänt, men onekligen har det inträffat en hel del sedan den skrevs. Här nämns bl. a. nu att det har tillsatts en expertgrupp av medicinalstyrelsen. Det hade också varit av intresse att få veta vad som har skett exempelvis på skolans område.

Kungl. Maj:ts beslut i november innebär ett godkännande i huvudsak av medicinalstyrelsens förslag om propagandaåtgärder. Förslaget verkar bra, och jag hoppas, att det kommer att realiseras. Bland annat är det meningen att en del av pengarna skall användas till att engagera en särskild PR-man för att få fram en slagkraftig propaganda.

Jag tillåter mig uttala den förhoppningen att man i denna propaganda speciellt skall inrikta sig på tobaksmissbruket bland kvinnorna, därför att tobaksmissbruket är mycket starkt utbrett hos dem. Vi vet att om det är några som har slutat röka så är det inte kvinnor utan män. Det är värdefullt att propagandan inriktas speciellt på kvinnorna, inte minst också därför att de — även i denna fråga — betyder ofantligt mycket mer än männen när det gäller att fostra barnen.

Det heter i statsrådets kommentar i propositionen att det är angeläget att den påbörjade informationen följs upp under något eller några år så att de vidtagna åtgärderna får åsyftad effekt. För min del tror jag inte att det är realistiskt med den uppfattningen att det skulle räcka med något eller några års fortsatt uppföljande av informationen. Man måste säkert arbeta mera långsiktigt. Det torde erfordras många års intensivt arbete för att komma till rätta med den svårartade situation i vilken vi befinner oss.

Ang. åtgärder för upplysning om tobaksrökningens skadeverkningar

Det talas också om de betydande kostnader som riksdagen påtagit sig för den aktuella propagandan. Det bör då erinras om att stora värden står på spel. Jag tror därför inte att man skall låta sig på något sätt avskräcka av dessa propagandakostnader.

Jag vill än en gång erinra om den oro som allmänheten känner, inte minst med tanke på de rapporter vi nyligen fått från utlandet beträffande tobaksmissbrukets verkningar. Denna oro har också kommit till uttryck i flera motioner till årets riksdag, i vilka det föreslås ytterligare åtgärder.

I detta sammanhang vill jag uttala den förhoppningen att den expertgrupp som medicinalstyrelsen har tillsatt skall arbeta snabbt och effektivt och likaså att den nationalförening mot tobaken som nu skall komma till stånd får en verklig förankring hos folket och blir ett effektivt organ i kampen mot tobaksmissbruket.

Jag förstår mycket väl att inte alla genom propagandan kan lockas att sluta röka; man får vara tacksam om många genom den kan bringas att minska sitt tobaksbruk.

Herr talman! Jag vill till slut endast till statsrådet vädja att han ägnar allt möjligt intresse åt denna stora och betydelsefulla fråga, vilken enligt många uppfattning icke tidigare ägnats tillräcklig uppmärksamhet.

Herr statsrådet **ASPLING**:

Herr talman! Att mitt svar var kort beror på att det var en enkel fråga som herr Schött här har ställt till mig, och riksdagens regler föreskriver också att svaret skall vara kort på en dylik fråga.

Jag är enig med herr Schött på många punkter. Jag tror att det är viktigt att den kommande upplysningskampanjen är väl förberedd, får en effektiv utformning och att den icke minst inriktas på framför allt ungdomen. Den expertgrupp som nu är tillsatt, där medlemmarna i hög grad representerar en stor

vetenskaplig kunskap och expertis på en rad olika fält, tror jag också kommer att arbeta med all den skyndsamt som herr Schött här önskade.

Det är givet att det är viktigt — jag antar att herr Schött håller med mig om detta — att de rapporter om olika undersökningar som nu kommer fram inte bara blir refererade i tidningspressen utan även blir genomgångna av forskare här hemma. Det är också forskningsgruppens uppgift att genomgå det material som föreligger på olika håll i världen och därefter göra en sammanställning, en dokumentation.

Jag säger detta därför att jag tror att det är mycket viktigt med hänsyn till propagandans och upplysningsverksamhetens utformning i fortsättningen. Den kommer säkert att vinna mycket på att den grundar sig på de fakta som bl. a. denna expertgrupp kan komma fram till.

Herr **SCHÖTT** (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för hans komplettering av svaret, som tydligt vittnar om riktigheten av mitt uttalande, att statsrådet verkligen har intresse för denna betydelsefulla fråga.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Vid föredragning av motionen nr 453 hänvisades densamma, i vad den avsåge förstärkning av personalen hos JO-ämbetet, till bankoutskottet och i övrigt till bevillningsutskottet.

Föredrogos och hänvisades motionerna nr 454—457 till konstitutionsutskottet och motionerna nr 458—522 till statsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 523 hänvisades densamma, i vad den avsåge

Interpellation ang. viss förtursrätt till bostad, m. m.

storleken av invaliditetsersättningen, till behandling av lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogos och hänvisades

motionerna nr 524—547 till statsutskottet,

motionerna nr 548—575 till bevillningsutskottet,

motionerna nr 576—584 till bankoutskottet,

motionerna nr 585—608 till behandling av lagutskott,

motionerna nr 609—620 till jordbruksutskottet,

motionerna nr 621—639 till allmänna beredningsutskottet,

motionerna nr 640—642 till statsutskottet och

motionerna nr 643—647 till behandling av lagutskott.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 24, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 och 18 §§ lagen den 31 maj 1957 (nr 281) om kommunalförbund.

Interpellation ang. viss förtursrätt till bostad, m. m.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp) erhöjll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Snedbelastningen mellan efterfrågan på bostäder och önskan om förbättrad bostadsstandard å ena sidan samt bostadsproduktion och byggnadskostnadsproblem å den andra har skapat en mycket svårbemästrad situation. Man vet icke vad som kan bedömas som mest orimligt, att lova både höjda inkomster med ökade bostadsanspråk och dessutom att lösa bostadsfrågan eller att kritisera att inte sådana löften kan infrias.

Faktum kvarstår att kommunerna som regel icke på tillfredsställande sätt

kan klara uppgiften, att skaffa alla bostäder i fråga om vilka behov anmäles. Arbetsgivarna måste här gripa in eftersom personalproblemet är brännande, och så är vi framme vid tjänstebostadsproblemet — ett naturligt problem när det inte finns erforderlig bostadsmarknad. Och var är det i sådant hänseende bra ställt?

Det går inte att skylla ifrån sig arbetsmarknadens delproblem på de s. k. fria parterna, på fackföreningar och arbetsgivarorganisationer. De permanenta löneglidningarna — och förresten också det ringa intresset från medlemmarnas sida att göra frivilligt arbete för organisationen — talar sitt tydliga språk. Och de så kallade delproblemen — bristen på poliser, brandsoldater, militäranställda, sjuksköterskor och annan vårdpersonal o. s. v. — är bara återspeglingsbilder av en statligt dirigerad arbetsmarknad med genom arbetstidsförkortningen m. m. skapad brist på arbetskraft.

För att stanna vid landstingens personalproblem, så löses det — i den mån det nu kan lösas — i icke ringa grad med att man lockar till sig sköterskor m. m. från varandra. Sådant löser inga problem, men hjälper somliga för stunden.

Nu återkommer vi från landstingspersonalens bostadsproblem till frågan om tjänstebostäderna och om de statliga bostadslånen avseende hus med tjänstebostäder. Enligt 10 § bostadslånekungörelsen må bostadslån av statsmedel avseende »hus, vari bostadslägenheter förbehållas vissa kategorier» beviljas endast under de förutsättningar Kungl. Maj:t bestämmer.

I tillämpningsföreskrifter härom har uttalats, att »i fråga om kategorihus, där fortsatt nyttjanderätt till lägenhet är beroende av att visst anställningsförhållande ej upphör, må lån beviljas endast om särskilda omständigheter föranleda, att sådana villkor bör godtagas».

I anslutning härtill har bostadsstyrel-

Interpellation ang. viss förtursrätt till bostad, m. m.

sen till ledning för länsbostadsnämnderna gett följande direktiv:

»Särskilda förhållanden på en ort kan motivera att bostadslån beviljas för hus, vari lägenheterna förbehållas anställda vid viss industri eller yrkesgrupp, som utövar samhällsviktig verksamhet, såsom sjukhuspersonal, polis- och brandskyddspersonal.

I fall som nu sagts må länsbostadsnämnden godtaga att hyreskontrakt avseende lägenhet innehåller föreskrift om att nyttjanderätt till lägenheten skall vara förverkad, om hyresgästens anställning hos viss arbetsgivare upphör inom en period av fem år, räknat från inflyttningsdagen.»

Tillämpningen belyses av ett par fall, dels berörande Uppsala läns landsting och dess personalbehov i Uppsala, dels också Skogssällskapet, som önskat förvärva personalbostäder i Kungsängen, likaledes inom Uppsala län. I samband med det först nämnda fallet behandlas även framställningar från tvenne industrier i Uppsala.

I vardera av de tre Uppsalafallen avsågs förvärv av två lägenheter om två rum och kök, samtliga nio lägenheter i fastighet tillhörande en bostadsrättsförening. Lägenheterna hade i framställningarna avsetts att av köparna uthyras som tjänstebostäder.

Länsbostadsnämnden biföll den 2 september 1963 bostadsrättsföreningens framställning i ärendena, men endast under förutsättning *dels* att uthyrningen av lägenheterna icke gjordes beroende av arbetsanställning hos bostadsrättshavaren så att hyresrätt förverkas vid anställningens upphörande, och *dels* att bostadsrätten till lägenheten överlätas på den boende, om denne bebott lägenheten i minst fem år och har intresse av att förvärva bostadsrätten till densamma.

I skrivelse till landstinget — väl ock de båda andra sökandena — inskärpte bostadsrättsföreningen att »länsbostadsnämndens beslut måste följas i alla de-

lar, annars kan länsbostadsnämnden låta säga upp föreningens statliga lån».

För landstingets förvaltningsutskott kom ärendet som ett hårt bakslag. I förvaltningsutskottets protokoll den 18 november 1963 underströks att »ärendet vore av stor principiell betydelse för landstingets fortsatta förvärv av bostadslägenheter i syfte att tillgodose behovet av personalbostäder för landstingets verksamhet». I själva verket måste det framstå som tämligen meningslöst för landstinget att i denna form medverka till främjande av bostadsproduktion, om man icke kan räkna med att få behålla bostaden på längre sikt.

I det andra typfallet avsågs Skogssällskapet förvärv av sju lägenheter i en bostadsrättsförening i Kungsängen, fyra kilometer från Stockholms stadsgräns och 25 kilometer fågelvägen från Norra Bantorget i Stockholm. Förvärvet avsåg uthyrning till Skogssällskapets arbetare och tjänstemän.

Länsbostadsnämnden i Uppsala län biföll framställningen den 27 juni 1963, men endast under förutsättning *dels* att uthyrningen av lägenheten icke göres beroende av anställning hos bostadsrättsinnehavaren, så att hyresrätten förverkas vid anställningens upphörande, och *dels* att bostadsrätten till lägenheten skall upplätas på den boende, om denne bebott lägenheten minst fem år och har intresse av att förvärva densamma med bostadsrätt.

Skogssällskapet överklagade beslutet i bostadsstyrelsen och yrkade att det först nämnda villkoret måtte utgå.

I yttrande den 2 september 1963 anförde länsbostadsnämnden, under hänvisning till Kungl. Maj:t anvisningar till 10 § bostadslånekungörelsen och bostadsstyrelsens förslag till anvisningar till tertiärlånekungörelsen, att nämnden, då medgivande lämnats företag att förvärva bostadsrätter till uthyrning som tjänstebostäder, *konsekvent gjort förbehåll om att uthyrningen icke göres*

Interpellation ang. viss förtursrätt till bostad, m. m.

beroende av anställning hos bostadsrättshavaren.

Skogssällskapet anförde, att det uppställda villkoret komme att försvåra anskaffandet av arbetskraft, som är inställd på att *fortsättningsvis* utföra skogsarbete åt arbetsgivaren. Dessutom medförde villkoret uppenbara risker för anställning av arbetskraft, som redan från början har som huvudmotiv för ansökan om anställning, att därigenom erhålla bostaden, för att sedan efter kort tid söka sig arbete inom annan bransch och hos annan arbetsgivare.

Länsbostadsnämnden i Uppsala förklarade sig medveten om att klaganden på grund av förhållandena på bostadsmarknaden inom Storstockholmsområdet kan ha vissa skäl för sina farhågor. Dessa vore dock enligt nämnden icke av den speciella karaktär, som kan förutsätta tillåtande av en tjänstebostadsklausul. Om emellertid bostadsstyrelsen vid sin prövning funne att sådana särskilda omständigheter föreläge, förklarade sig länsbostadsnämnden »för sin del intet ha att invända häremot».

I beslut den 19 september fann styrelsen ej skäl till ändring av det överklagade beslutet. Skogssällskapet anförde ytterligare besvär hos Kungl. Maj:t, som den 8 november 1963, efter inhämtande av nytt yttrande från bostadsstyrelsen, undanröjde besluten och återförvisade ärendet till länsbostadsnämnden för ny behandling. Genom beslut den 6 december 1963 biföll nu länsbostadsnämnden Skogssällskapets framställning i enlighet med av sällskapet i besvärsskrivelsen framfört yrkande. Kvar står emellertid villkoret, att den, som bebott lägenheten som tjänstebostad i minst fem år och har intresse av att förvärva den med bostadsrätt, skulle få lägenheten på sig överlåten.

Den principståndpunkt, som länsbostadsnämnden i Uppsala län med stöd av gällande bestämmelser ansett sig böra intaga, kan befaras ha större räckvidd än för detta län. Bostadsstyrelsen har, såsom ovan berörts, gett stöd åt en

sådan uppfattning. Vad som ovan anförts synes ge fog för den meningen att det är på Kungl. Maj:t — »honom och honom allena» — som det ankommer att medge undantag från den angivna regeln. Man kan betvivla att det skall vara rimligt med ett så stelbent system. Det är ofta lokala förhållanden som motiverar det berörda, mera omfattande utnyttjandet av tjänstebostadssystemet. Det förefaller, som om det borde i första hand ankomma på de lokala länsbostadsnämnderna, med deras intimare lokalkännedom, att avgöra när det kan vara erforderligt.

I ett annat läge — ekonomiskt och socialt — har en starkt berättigad kritik anförts mot tjänstebostadssystem och därmed sammanhängande »slavkontrakt». Det nuvarande läget på den statligt reglerade arbetsmarknaden ger åt löntagarna ett starkt övertag. De risker för att arbetstagaren skall för hårt knytas till något »bostadsband» som finns sammanhängande med den felslagna bostadsförsörjningspolitiken. Skall de allmännyttiga funktioner som exempelvis ålagts landstingen kunna fyllas kräves ofta speciella åtgärder för bostäder åt de anställda som därför erfordras. Liknande torde i dessa lokaliseringspolitikens tider förhållandena vara i fråga om vissa industrier. Vägande skäl torde därför tala för ett nytt, odoktrinärt bedömande av tjänstebostadsproblemen. Därför får jag utbedja mig första kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få rikta följande frågor.

Anser statsrådet förhållandena erfordra en uppmjukning av gällande bestämmelser angående möjligheten att i statsbelånade hus bereda tjänstebostäder för anställda hos landsting och andra ur samhällelig synpunkt lika betydelsefulla verksamhetsområden?

Är statsrådet villig ompröva möjligheten av en viss vidgad decentralisering av beslutanderätten i sådana ovan berörda frågor?

Meddelande ang. enkel fråga

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr andre vice talmannen avlämnade motioner:

nr 648, av herr *Gustafsson, Nils-Eric, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 4, med förslag till lag om kommunal beredskap m. m.; och

nr 649, av fröken *Mattson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till lag om införande av brottsbalken m. m.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framstälts av herr *Isacson (h)* till herr statsrådet och che-

fen för finansdepartementet: »Enligt punkt 4 av anvisningarna till 33 § kommunalskattelagen äger skattskyldig rätt att från intäkt av tjänst avdraga 'skäligen kostnad' för resor till och från arbetsplatsen, där denna varit belägen på sådant avstånd från hans bostad, att han behövt anlita och även anlitat särskilt fortskaffningsmedel. Anser herr statsrådet att riksskattenämndens anvisningar för 1964 års taxering, som innebär en ändring av tidigare anvisningar i fråga, är i överensstämmelse med begreppet 'skäligen kostnad' enligt kommunalskattelagen?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 17.15.

In fidem

K.-G. Lindelöw